

Profitti

TALOUS & TILINTARKASTUS 1/2022

Osaamisen kehittäminen
hybridiajassa

Suomen Tilintarkastajat ry:n
rooli hyvän tilintarkastus-
tavan edistäjänä

Neljä ESG-valmennus-
kokonaisuutta – mikä
sopii sinun tarpeisiisi?

TERHI MAIJALA
Tilintarkastusvalvonnan
uudet tuulet

A close-up photograph of several small green seedlings with two leaves each, growing out of dark, rich brown soil. The seedlings are in various stages of growth, with some in the foreground being more prominent than others in the background. The lighting is soft, highlighting the texture of the soil and the vibrant green of the leaves.

ESG-valmennusohjelma

Kestävän kehityksen tavoitteita
tulee edistää

17

22

26

37

33

Yhdistyksellämme on tärkeä rooli kaikkien hyvän tilintarkastustavan lähteiden ja niiden välisten yhteyksien kehittämisessä.

- 5 Pääkirjoitus**
Maailma muuttuu, tilintarkastaja pysyy
- 6 Tilintarkastusvalvonnan uudet tuulet**
Haastattelussa Terhi Majjala
- 11 Sannan sanoin**
Opin, osaan, oivallan
SANNA ALAKARE
- 12 Edunvalvonta**
Muutoksia rahanpesulakiin
Kaupparekisterilain kokonais-uudistuksesta luonnos lausuntokierroksella
Tilinpäätösten digitalisaatiota edistetään lainsäädännöllä
Luonnos standardista yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastukseen
- 15 Tilintarkastus on riskilähtöistä**
RIITTA LAINE
- 17 Oppia ikä kaikki**
- 22 Paikoillanne, valmiit, nyt**
INGALILL ASPHOLM
- 25 Neljä erilaista kokonaisuutta – mikä sopii sinun tarpeisiisi?**
- 26 Uudistuksen aikataulu on tiukka**
- 27 Osaamisen kehittäminen jatkuvasti muuttuvassa ja kehittyvässä hybridiajassa**
CARITA MÄKINEN
- 31 Kolumni**
Venäjän hyökkäys herätti sijoittajat
SARI LOUNASMERI
- 32 Laadunhallintajärjestelmä lisää luottamusta**
TUULA MINKKINEN
- 33 Suomen Tilintarkastajat ry:n rooli hyvän tilintarkastustavan edistäjänä ja kehittäjänä**
RIITTA LAINE
- 37 EU-nurkkaus**
INGALILL ASPHOLM JA TUULA MINKKINEN
- 39 Tilintarkastusallalla ansiotuneita palkittiin**
- 42 Joko tunnet meidät?**
ST-Akatemian henkilökunta esittäytyy
- 46 Kulisseissa**
Videokoulutuksen kulisseissa – ESG-valmennuskokonaisuus 2022

Sanoista
tekoihin

Uusi nimi, sama tuttu kilpailu

Vastuullisuusraportointikilpailu muuttaa nimensä EU:n komission käyttämän termistön mukaiseksi, jatkossa kilpailun nimi on **kestävyysraportointikilpailu**.

Vuosittain järjestettävässä kestävyysraportointikilpailussa palkitaan Suomen parhaat kestävyysraportit. Kilpailu kehittää yritysten vastuullisuustyötä ja -raportointia, tuo esiin hyviä käytäntöjä ja antaa tunnustusta erityisen ansioituneille vastuullisuusraportoijille. Kilpailu on kaikille avoin ja ilmainen, ja se on järjestetty vuodesta 1996 alkaen.

Tänä vuonna kokonaiskilpailun lisäksi kilpailukategorioita ovat:

- ilmastonmuutos
- biodiversiteetti
- sosiaalinen vastuu
- vuoden PK-yritys.

Kestävyysraportointikilpailu avautuu **2.5.** ja osallistumisaikaa on **17.6.** saakka. Kilpailun voittajat julkistetaan marraskuussa palkintojenjakotilaisuudessa.

Maailma muuttuu, tilintarkastaja pysyy

2020 -luku on käynnistynyt suurten globaalien haasteiden siivittämänä; ilmastokriisin vaikutukset nopeutuvat ja laajentuvat ja kahden vuoden koronakurituksen jälkeen maailmaa järkyttää Venäjän sotatoimet Ukrainassa. Kriiseillä on ollut merkittävät vaikutukset talouteen, ja ne ovat vaatineet uusia toimenpiteitä myös tilintarkastajien työhön.

Kolumnissaan **Sari Lounasmeri** kirjoittaa sodan vaikutuksista pörssiin ja sijoittajiin. Venäjän pakotteet ovat laittaneet myös tilintarkastajat uusien haasteiden ja kysymysten eteen, kuten missä määrin pakotteet vaikuttavat tilintarkastajan työhön ja tilintarkastuksen sisältöön. Varmaa on kuitenkin se, että tilintarkastajan lakisääteinen tehtävä eettisenä ja riippumattomana toimijana säilyy kaikesta huolimatta.

Yritysvastuu ja ESG nostivat päätään jo koronapandemian aikana, mutta viimeistään tämän kevään tapahtumien valossa niiden merkitys yrityksille on kirkastunut ja konkretisoitunut. EU:n komission ehdotus kestävyysraportointidirektiiviksi (CSRD) velvoittaa kaikki suuret yritykset julkaisemaan säännöllisesti kestävyysraportteja ympäristö- ja yhteiskuntavaikutuksistaan ja sen myötä kannustaa yrityksiä kehittämään vastuullisempia toimintatapoja. Aikataulu on tiukka, joten valmistautuminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, kehottaa Hankenin apulaisprofessori **Hanna Silvola**.

Tilintarkastajien osaamisen kehittäminen on yksi yhdistyksen tärkeimmistä tavoitteista. Jotta yritykset ja tilintarkastajat ovat ajoissa valmiina uusiin ESG-vaatimuksiin ja käytäntöihin, olemme yhdessä ST-Akatemian kanssa valmistelee suomalaisen toimintaympäristöön soveltuvan ESG-valmennusohjelman. Valmennusohjelmaan pääsette tutustumaan lehdessä tarkemmin.

Sodan kauheuksien rinnalla on ollut koskettavaa nähdä niin suomalaisten kuin koko maailman tarve ja halu auttaa yhdessä sodasta kärsiviä ukrainalaisia. Osoittaaksemme myötätuntomme ja tukemme Ukrainan kansalaisille myös me, Suomen Tilintarkastajat ry, olemme tehneet lahjoituksen Suomen Punaisen Ristin sekä UNICEFin hätäapukeräykseen. Kannustamme kaikkia lahjoittamaan Ukrainan avustustyöhön. Yhdessä olemme enemmän.

Henna Ristikangas
viestinnän asiantuntija

Twitter: @HRistikangas
LinkedIn: Henna Ristikangas

Profiitti

Profiitti on kahdesti
vuodessa ilmestyvä
jäsen- ja sidosryhmälehti.

 @STYhdistys
 Suomen Tilintarkastajat ry
 @suomentilintarkastajat

6

HENKILÖKUVA

Teemme vaikuttavaa
valvontaa hyvällä
sykkeellä ja hyvässä
yhteistyössä.

- Terhi Maijala

Tilintarkastusvalvonnan **UUDET TUULET**

Kaikki PRH:n valvontatehtävät keskitettiin syksyllä 2020. Mitä kuuluu tilintarkastusvalvonnalle keväällä 2022?

TEKSTI **Marjukka Kähönen** KUVAT **Terhi Mattila**

Tilintarkastusala on tarkoin lailla säädeltyä toimintaa. Alan valvonnasta on vuodesta 2020 vastannut PRH:n yritykset ja yhteisöt -tulosalueen oikeudellinen yksikkö.

Yksikköä johtaa **Terhi Maijala**.

– Tilintarkastusvalvonnan lisäksi oikeudellisen yksikön tehtäviin kuuluu tekijänoikeusjärjestöjen valvonta, säätövalvonta, kaupparekisterin pitoon liittyvät valvontatehtävät, kuten tilinpäätösten toimittaminen julkaistavaksi sekä tilintarkastusomistamalaan liittyvän lainsäädännön seuranta, lausuntojen valmistelu ja neuvonta.

Oikeudellisessa yksikössä työskentelee reilu 40 henkilöä, joista PRH:n tilintarkastusvalvonnan tehtävissä on yhteensä 18.

– Tilintarkastusvalvonta toimii tilintarkastusalan valvontaviranomaisena, jolla on muitakin lain määrittelemiä tehtäviä, muun muassa tilintarkastajien auktorisointi, tilintarkastajarekisterin ylläpitäminen sekä tilintarkastuksen yleinen ohjaus ja kehittäminen.

Tilintarkastusvalvonnan asiantuntijat

Tilintarkastusvalvonnan henkilöstöstä kuusi työskentelee laillisuusvalvonnan, seitsemän laadunvarmistuksen sekä neljä tutkintojen, rekisteröinnin ja viestinnän tehtävissä. Lisäksi yksi henkilö valvoo rahanpesulain noudattamista.

Asiantuntijoilla on pitkä kokemus niin tilintarkastuksesta, alan juridikasta kuin valvonnasta.

– Minun tehtäväni on johtaa upeaa, osaavaa ja motivoitunutta asiantuntijajoukkoa. Päätehtäväni ja tavoitteeni on, että ihmisten on hyvä tehdä töitä. Teemme vaikuttavaa valvontaa hyvällä sykkeellä ja hyvässä yhteistyössä. Viestinnän merkitys ja tehtävät toiminnassamme korostuu.

Tilintarkastuksen valvonta edellyttää hyvää yhteistyötä eri tahojen välillä. Terhi mainitsee sidosryhminä Suomen Tilintarkastajat, valvottavat tilintarkastajat, toiset valvontaviranomaiset sekä tilintarkastuslautakunnan.

– Tilintarkastusvalvonnan ja TILAn sujuva yhteistyö on keskeistä valvonnan toteuttamiseksi. TILA ratkaisee asiat tilintarkastusvalvonnan virkamiesten esittelystä, mutta toimii kuitenkin itsenäisesti, riippumattomana tahona.

Mitä muutoksia valvontaan tuli keskittämisen myötä?

Kun PRH:ssa tehtiin uudelleenorganisointi, tilintarkastusvalvonnassa tehtiin linjauksia, jotka alkavat nyt vähitellen näkyä.

– Tärkeä punainen lanka on ollut alusta asti lisätä vuorovaikutusta tilintarkastajien ja toimialan kanssa. Vuorovaikutteisuutta on saatu esimerkiksi laaduntarkastuksiin sisältyvien keskustelujen kautta sekä tarjoamalla paremmin tietoa valvonnasta. Vuorovaikutuspolulle on lähdetty jo syksyllä 2020, mutta asiat ottavat aikansa. Tänä vuonna linjauksia alkaa näkyä jo vahvemmin.

KUKA?

Terhi Majjala

- Oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari
- Työuraa Suomen Kiinteistöliitossa, asianajotoimistossa, vakuutusosalalla Tapiolassa ja LähiTapiolassa
- Syyskuusta 2015 lähtien PRH:ssa yksikön päällikkö

Vuorovaikutus on aina kaksisuuntaista, ja tarvekin vuorovaikutuksen lisäämiselle nousi kentältä. Heti uudelleen organisoitumisen jälkeen PRH teki kyselyn tilintarkastajille. Uusi vuorovaikutteisempi linjaus luotiin sekä kyselyn että vapaamuotoisen palautteen pohjalta.

– Kyllä tämä linjaus ihan alan tarpeesta nousi. Kommunikaatio-tarpeeseen halutaan ja pystytään ilokseni vastaamaan vähitellen vahvemmin.

Tilintarkastusvalvonnassa on panostettu päätösten selkeyteen ja ymmärrettävyyteen sekä keskusteluihin laaduntarkastuksen havainnoista. Viime vuonna PRH järjesti yhden infotilaisuuden laaduntarkastuksesta, tänä keväänä tarjolla on useita infoja laaduntarkastuksen havainnoista ja tilintarkastuslautakunnan ratkaisuksista.

– Vuorovaikutteisuus ja selkeämät päätöspäätelmät lisäävät

ymmärrettävyyttä, vaikuttavuutta ja tietoisuutta valvojan toimista.

PRH:n tilintarkastusvalvonnan rooli kansainvälisessä yhteistyössä

Kun vertaillaan kansainvälisesti, tilintarkastus Suomessa eroaa muista maista jonkin verran. Terhi listaa kolme asiaa.

1. Valvonnassa on huomioitava erityisesti hallinnon tarkastus. Tästä on Suomen lisäksi säädetty Euroopan maista vain Ruotsissa.
2. Suomessa on viety pitkälle pienten ja keski suurten yritysten tilintarkastusvelvollisuus, joka on kansainvälisesti poikkeuksellista.
3. Suomessa ISA-standardien soveltaminen perustuu oikeuskäytäntöön ja hyvään tilintarkastustapaan. Monissa maissa yksityiskohtaiset tilintarkastusstandardit ovat oikeudellisesti velvoittavia sellaisenaan.

PRH:n tilintarkastusvalvonta tekee paljon kansainvälistä yhteistyötä sekä Euroopan tasolla että globaalisti.

PRH on mukana EU:n tilintarkastusdirektiiviin ja asetukseen perustuvassa valvontayhteistyössä CEOB:ssa (Committee of European Oversight Bodies) sekä globaalissa IFIAR:ssa (International Forum of Independent Audit Regulatorsissa). Molemmissa organisaatioissa on työryhmiä, joihin PRH:n tilintarkastusvalvonnan asiantuntijat osallistuvat aktiivisesti.

Terhi mainitsee myös USA:n tilintarkastusvalvojan PCAOB:n (Public Company Accounting Oversight Board). Sen kanssa tehdään konkreettista yhteistyötä yhteistarkastuksissa Suomessa.

– Olennaista kansainvälisessä yhteistyössä on myös asiantuntijoidemme henkilökohtaiset kontaktit toisten maiden valvojakollegoihin. Erilaisissa kysymyksissä voidaan

Tilintarkastaja
on varmentaja,
luottamuksen
rakentaja.

- vaihtaa nopeastikin ajatuksia ja tietoa.

PRH on ottanut aktiivista kantaa myös ISA-standardien kansainväliseen noudattamiseen. PRH:n tilintarkastusvalvonta toi esiin EU:n Corporate Reporting -kuulemisessa, että ISA-standardien hyväksymisen sitoviksi EU:n laajuisesti edistäisi tilintarkastuksen yhdenmukaisuutta ja laatua.

– ISA-standardit ovat osa hyvää tilintarkastustapaa. Suomalaiset tilintarkastajat tuntevat ISA-standardit ja osaavat pääsääntöisesti soveltaa ISA-standardeja osana hyvää tilintarkastustapaa.

Ala muuttuu toimintaympäristön muutosten mukana

Yhteiskunta, yhteisöt, säätiöt ja yhteiskunnan muut toimijat ja lainsäädäntö muuttuvat jatkuvasti. Tilintarkastusala muuttuu mukana.

– Tilintarkastaja on varmentaja, luottamuksen rakentaja. Suomen Tilintarkastajien slogan ”Rakennamme luottamusta” on osuva. Valvonta on osa tätä luottamuksen rakentamista. Sekä tilintarkastajien että meidän valvojien on huomioitava yhteiskun-

nan muutokset, jotta voimme ylläpitää yhteiskunnallista luottamusta myös jatkossa.

Osaamisen ylläpito muuttuvassa toimintaympäristössä on aivan ydinasia. PRH valvoo tilintarkastajien osaamisen ylläpitoa.

– Kiinnitämme huomiota niin todennettavan kuin ei-todennettavan koulutuksen raportointiin. 120 tunnin koulutusvaatimuksen on täytyttävä kolmessa vuodessa. Tilintarkastajilla on mahdollisuus valita koulutussisällöt samoin kuin kouluttautumistavat oman työn ja oppimisen tarpeiden mukaan.

Terhi painottaa, että kansainvälistyneessä toimintaympäristössä ei riitä numeroiden osaaminen. Asiakkaan toiminnan ja hallinnon ymmärtämiseen pitää kiinnittää riittävästi huomiota.

Yksi keskeisistä ja ajankohtaisista asioista on kestävyysraportointidirektiivin myötä tulevat muutokset.

– Raportoinnin merkitys tulee olemaan suuri yritysten eri sidosryhmille.

EU-säännöstö on vasta valmisteilla. PRH:n näkemys on, että luontevinta olisi, jos Suomessa kestä-

vyysraportoinnin varmennuksesta tai tilintarkastuksesta säädettäisiin tulevaisuudessa tilintarkastuslaissa.

– Tarvitaan säännökset siitä, millä kelpoisuudella tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisössä työskentelevä muu asiantuntija voisi tarkastaa ja varmentaa kestävyysraporteja.

Alan houkuttelevuutta olisi hyvä nostaa

Tänä vuonna tilintarkastajatutkintoon ilmoittautui yli 400 ihmistä.

– Hakija- ja ilmoittautumismäärät ovat hyvällä tasolla. Vain pieni osa viime vuonna tutkinnon suorittaneista ei ole hakenut tilintarkastajaksi hyväksymistä. Suuri osa tutkinnoissa hyväksytyistä jatkaa siis uraansa tilintarkastajana.

Silti Terhi sanoo, että alan houkuttelevuutta pitäisi kasvattaa.

– Tarvitsemme lisää tilintarkastajia. Tämä ei ole varsinaisesti valvonnan asia, mutta käymme asiasta aktiivista keskustelua sidosryhmiemme, kuten työ- ja elinkeinoministeriön, Suomen Tilintarkastajien sekä TILAn kanssa. ■

Tällä palstalla Suomen Tilintarkastajat ry:n toiminnanjohtaja Sanna Alakare porautuu ajankohtaisiin tilintarkastusalaan koskeviin kysymyksiin.

Opin, osaan, oivallan

Mikä on sinun osaamisalueesi? Miten määrittäisit vahvuutesi? Näitä työhaastatteluista tuttuja kysymyksiä

on hyvä aika ajoin pysähtyä miettimään muutoin. Miten osaamiseni edistää nykyistä tehtävääni ja tavoitteitani? Samalla voi ehkä myös pohtia, miten osaamisalueesi ja vahvuutesi ovat muuttuneet vuosien kuluessa. Kymmenen vuotta sitten tehtäväsi ja tavoitteesi painoutuivat ehkä eri tavalla, ehkä olit ihan kokonaan toisenlaisessa työssä silloin. Todennäköisesti osaamisalueesi kehittyy myös tulevina vuosina. Asiakkaiden ja kollegoiden odotukset heijastelevat kutakin aikaa ja toimintaympäristöä, ja haastavat sinutkin – tai antavat sinulle mahdollisuuden – perehtyä taas uusiin alueisiin.

Kukaan ei varmasti ole aikoihin odottanutkaan, etteivätkö työelämän vaatimukset edellyttäisi meiltä jatkuvaa oppimista. Monet meistä janoavat uutta tietoa ja haluavat olla ensimmäisten joukossa perehtymässä uusiin teemoihin. Osalla siihen ajaa bisnesvainukin, usein edelläkävijät saavat kilpailuetua uudesta osaamisestaan. Useimmille

meistä suurimman motivaation tuottaa uuden asian oivaltamisen riemu, kun sarjakuvista tuttu lamppu syttyy oppimisen merkinä.

Meille ST:ssä osaamisen kehittäminen on ydintehtävämme. Haluamme, että tilintarkastajat ja muut talouden ammattilaiset ovat vahvoja osaajia työssään. Työtehtävät eivät ole täysin samat kuin takavuosina ja tuskin säilyvät täsmälleen samanlaisina tulevaisuudessa. Kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen teemat ovat toki olleet keskeisiä ja ovat sitä jatkossakin. Niiden sisällöt muuttuvat jatkuvasti ja muutosten mukana pysyminen on yksi ydinosaamisalue talouden ammattilaisille. Sen rinnalla ovat kehittyneet monet teemat kuten IT-järjestelmät, raportointi, sisäinen laskenta ja riskienhallinta.

Viime vuosina myös vastuullisuus on tullut vahvemmin talousosaajien agendalle. On tunnistettu, että myös kestävyystietojen on syytä olla vastaavalla tavalla standardoituja, mitattavia, vertailukelpoisia ja luotettavia sekä raportointi varmentu samaan tapaan kuin tilinpäätöskin. Tämä muutos on jo arkea isoimmissa yrityksissä ja pikkuhiljaa näkyy laajemminkin. Tämä tarjoaa

talousosaajille taas uuden tilaisuuden laajentaa vahvuusalueitaan ottamalla haltuun myös kestävyysteeman. Samalla se monipuolistaa myös kuvaa talousosaajista, meillä on jatkossa entistä erilaisempia taustoja ja osaamisprofileja.

Vastuullisuusteema on laaja kokonaisuus, joten sen haltuunottoon on hyvä ryhtyä ajoissa. Me ST:ssä halusimme rakentaa käytännönläheisen valmennuksen talouden ammattilaisille, jotta ohjelman läpikäytyään saa hyvän valmiuden niin laatia kuin varmentaa kestävyysraportteja. Tavoitteemme on paitsi kehittää kestävyysosaamista Suomessa, myös kehittää hyvää kestävyysraportointia, samaan tapaan kuin hyvää tilinpäätöskäytäntöä ja hyvää tilintarkastustapaa.

Tunnistan hyvin, että arjen kiireiden keskellä uusien haasteiden vastaanottaminen tuntuu välillä työläältäkin. Toivon, että tällöin kuitenkin löydät tämänkin pilven hopeareunuksen ja lapsuudestamme tutun oppimisen ilon. Itse ajattelisin, että voisimme jopa mukailla klassista Descartesin lausumaa ja ottaa huoneentauluksemme: Opin, siis olen olemassa.

Sanna Alakare

Muutoksia rahanpesulakiin (HE 236/2021)

Rahanpesulain tilintarkastajia koskeva soveltamisala laajenee.

Rahanpesulain soveltamisalaa ehdotetaan tarkennettavaksi tilintarkastajien osalta niin, että rahanpesulakia sovellettaisiin tilintarkastajan toimintaan silloin, kun tilintarkastaja toimii tilintarkastajan ominaisuudessa. Soveltamisala ei rajautuisi pelkkään lakisääteiseen tilintarkastukseen, vaan muuhunkin tilintarkastuslaissa tarkoitettuun tilintarkastajan toimintaan.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että rahanpesulakia sovellettaisiin tilintarkastajiin myös silloin, kun ne suorittavat julkishallinnon ja -talouden tilintarkastusta sekä muuta

julkishallinnon ja -talouden tilintarkastustehtävää.

Epäilyttävän liiketoimen käsitteestä

Esityksessä ehdotetaan, että käsite "epäilyttävä liiketoimi" määritellään rahanpesulaissa. Hallituksen esityksen mukaan epäilyttävällä liiketoimella tarkoitettaisiin asiakkaan epätavallisia liiketoimia, joiden tosiasiallista tarkoitusta tai tavoitetta ilmoitusvelvollinen ei ole kyennyt selvittämään, taikka asiakkaan liiketoimia, jotka selvityksen jälkeen vaikuttavat epätavallisilta ilman asianmukaista perustetta.

Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö

Esityksessä ehdotetaan muutosta poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvään tehostettuun tuntemisvelvollisuuteen. Kun poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö ei enää toimi merkittävässä julkisessa tehtävässä, ilmoitusvelvollisen olisi vähintään 12 kuukauden ajan otettava huomioon kyseiseen henkilöön liittyvä jatkuva riski ja sovellettava asianmukaisia riskiperusteiseen arviointiin perustuvia toimenpiteitä, kunnes kyseiseen henkilöön ei enää katsota liittyvän poliittisesti vaikutusvaltaiselle henkilölle ominaista riskiä.

Kaupparekisterilain kokonaisuudistuksesta luonnos lausuntokierroksella

Sähköinen asiointi

Kaupparekisteriasioinnissa ehdotetaan siirryttäväksi velvoittavaan sähköiseen asiointiin lukuun ottamatta yksityisiä elinkeinonharjoittajia, yhdistyksiä ja säätiöitä vuoden 2026 alusta. Tämän jälkeen perustamis-, muutos- ja lopettamisilmoitukset samoin kuin tilinpäätös ja muut kaupparekisterille annettavat asiakirjat sekä lisäselvitykset tulisi toimittaa sähköisenä, eikä asiakirjoja voisi enää toimittaa paperilla kuin erityisestä syystä. Vaikka sähköinen kaupparekisteriasiointi on lisääntynyt voimakkaasti myös vapaaehtoisena, on sähköisen asioinnin velvoittavuus

edellytys sille, että paperiprosessista voitaisiin pääosin luopua. Sähköisellä asiointilla tarkoitettaisiin asiakkaan tunnistamista vahvan sähköisen tunnistamispalvelun kautta ja tietojen antamista sähköisellä alustalla, sähköisen rajapinnan kautta tai muulla vastaavalla rekisteriviranomaisen määrittämällä tavalla, jossa tiedot annetaan sähköisessä muodossa.

Viranomaisten velvollisuus hakea kaupparekisteritiedot suoraan kaupparekisteristä

Viranomaiset hakisivat jatkossa tarvitsemansa kaupparekisteritiedot

sähköisesti suoraan kaupparekisteristä tai muusta tietoa hyödyntävästä lähteestä eikä ilmoitusvelvollisten siten lähtökohtaisesti tarvitsisi jatkossa toimittaa kaupparekisteriotetta tai muuta kaupparekisteriin rekisteröityjä tietoja viranomaisissa asioidessaan.

Kaupparekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistaminen kalenterivuositaitin

Kaupparekisterin ajantasaisuuden parantamiseksi laissa säädettäisiin osakeyhtiön, osuuskunnan, eurooppayhtiön, eurooppaosuuskunnan ja siviiliyhtiön Suomeen perustaneen

Jäädättämistä ja luovutuskieltoa koskevat velvoitteet

Esityksessä ehdotetaan, että asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita lisätään. Ilmoitusvelvollisten tulisi ehdotuksen mukaan ottaa huomioon varojen jäädättämiseen ja luovutuskieltoon liittyvät velvoitteet, joista säädetään EU:n pakoteasetuksissa ja jäädättämissä. Rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten olisi toteutettava riittävät toimenpiteet sen varmistamiseksi, että EU:n pakoteasetuksissa nimettyjen tai keskusrikospoliisin jäädättämispäätöksen kohteena olevien tahojen varat jäädätetään ja että näille tahoille ei luovuteta varoja. ■

ulkomaisen elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa rekisteritiedot ajantasaisiksi kalenterivuositain. Myös muilla ilmoitusvelvollisilla olisi oikeus ilmoittaa tiedot ajantasaisiksi. Kaikilla ilmoitusvelvollisilla olisi kuitenkin velvollisuus ilmoittaa rekisteritiedot ajantasaisiksi muutositmoituksen yhteydessä muiden kuin rekisteriin muutettavaksi ilmoitetun tiedon osalta. Ajantasaisuutta koskeva ilmoitus koskisi myös yhteystietoja, jotka rekisteröidään yritys- ja yhteisötietorekisteriin. Ilmoitus annettaisiin sähköisen asiointipalvelun kautta ja olisi maksuton. ■

Tilinpäätösten digitalisaatiota edistetään lainsäädännöllä

Suomen Tilintarkastajat ry kannattaa tilinpäätösten ja tilintarkastuskertomusten digitalisaation edistämistä lainsäädännöllisin keinoin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on antanut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jolla

- saatettaisiin voimaan EU-direktiivi (2021/2101) tietyn kokoisten yritysten ja sivuliikkeiden tuloverotietojen maakohtaisesta ilmoittamisesta, ja
- ehdotetaan säännöksiä keskikokoisten ja suurten yritysten sekä kaikkien sätiöiden velvollisuudesta laatia ja rekisteröidä tilinpäätöksensä digitaalisessa muodossa.

Ehdotus sisältää muutoksia kirjanpitolakiin ja tilintarkastuslakiin.

ST kannattaa tilinpäätösten digitalisaation edistämistä lainsäädännöllä

Kannatamme sitä, että digitaalinen raportointivelvollisuus aloitetaan suuryrityksistä. Vasta kun osaaminen, työkalut ja prosessit ovat kehittyneet riittävän sujuviksi, kannattaa pakollisuuden laajentamista myös pienempiin yrityksiin harkita.

Kannatamme sitä, että digitaalinen tilinpäätös olisi jatkossa yhteisön virallinen tilinpäätös ja se allekirjoitettaisiin sähköisesti.

Tilinpäätösten sähköisessä allekirjoittamisessa tulisi suosia menetelmiä, jotka edellyttävät allekirjoittajalta vahvaa tunnistautumista. Tämä edistäisi asiakkaiden luotettavaa tunnistamista sekä estäisi harmaata taloutta.

Tilinpäätöksestä tulisi olla rakenteisessa muodossa tiedot, joiden

perusteella määrittyy yrityksen koluokka ja tilintarkastusvelvollisuus. Tämä helpottaisi raportointivelvollisuuksien ja tilintarkastusvelvollisuuden valvontaa.

Digitaalisen muodon tilintarkastus ei ole itsestäänselvyys

Mikäli tilintarkastusta halutaan laajentaa koskemaan myös tilinpäätöksen digitaalisia muotoseikkoja, tulisi asiasta säätää tilintarkastuslaissa.

Listayhtiöiden tilinpäätösinformaatioon kohdistuu erityistä kiinnostusta. Ehdotamme, että samalla kun digitaalinen tilinpäätös säädetään suuryritysten viralliseksi tilinpäätökseksi, säädettäisiin myös listayhtiöiden ESEF-muotoon liittyvistä tilintarkastuksesta ja raportoinnista.

Kannatamme sitä, että digitaalisesta tilinpäätöksestä annettava tilintarkastuskertomus on digitaalinen ja allekirjoitetaan sähköisesti. Tilintarkastuskertomuksen digitaalisuudesta tulisi kuitenkin säätää tilintarkastuslaissa, ei kirjanpitolaisissa.

Kannatamme veroraportoinnin läpinäkyvyyttä ja digitaalisuutta

Tilintarkastajan roolista tuloverokertomusten suhteen säädetään tilintarkastuslaissa. Ehdotuksessa on muutama epätarkkuus, joiden muuttamista olemme ehdottaneet lausunnossamme.

Voit tutustua koko lausuntoomme verkkosivuillamme. ■

Luonnos standardista yksinkertaisten yhteisöjen tilintarkastukseen

Suomen Tilintarkastajat ry kannattaa erillistä yksinkertaisten yhteisöjen tilinpäätösten tilintarkastukseen tarkoitettua LCE-standardia, mutta näkee standardiluonnoksessa vielä paljon kehitettävää erityisesti suomalaisen tilintarkastuksen näkökulmasta.

TEKSTI **Riitta Laine**

Kansainvälisiä tilintarkastusalan standardeja julkaiseva IAASB julkaisi heinäkuussa 2022 luonnoksen yksinkertaisten yhteisöjen tilinpäätösten tilintarkastukseen tarkoitettua nk. LCE-standardista (ISA for LCE). Standardin kommentointiaika päättyi 31.1.2022.

Suomen Tilintarkastajat kannattaa erillistä LCE-standardia. Arviomme mukaan enemmistö suomalaisista tilintarkastuksista voitaisiin tulevaisuudessa tehdä LCE-standardia soveltamalla. Mielestämme standardissa on kuitenkin vielä paljon kehitettävää erityisesti suomalaisen tilintarkastuksen näkökulmasta.

Korostimme kommentissamme sitä, että standardin pitää soveltua hyvin myös pienempien yhteisöjen tilintarkastukseen. Tästä syystä standardin skaalautumista on syytä vielä parantaa, ja yksityiskohtaisia vaatimuksia karsia mm. suunnitteluun, riskienarviointiin, kommunikointiin ja dokumentointiin liittyen. Muutoksia on mielestämme mahdollista tehdä tinkimättä tarkastuksen tuottamasta kohtuullisesta varmuudesta ja laadukkaasta tilintarkastuksesta.

Emme kannata IAASB:n ehdotusta jättää konsernitilinpäätösten tilintarkastus kokonaan LCE-standardin soveltamisalan ulkopuolelle. Moni suomalainen konsernitilinpäätös on

suhteellisen yksinkertainen, ja kyseinen rajoitus supistaisi standardin soveltamismahdollisuuksia tarpeettomasti.

Kommentoimme standardiluonnosta IAASB:lle yksityiskohtaisesti omissa nimissämme. Lisäksi osallistuimme yhteispohjoismaisesti NRF:n nimissä annettavien kommenttien laatimiseen. Kommenttimme ovat luettavissa verkkosivuillamme sekä IAASB:n verkkosivuilla. ■

Tilintarkastus on riskilähtöistä

TEKSTI Riitta Laine

Tilintarkastuksen alussa tilintarkastaja arvioi riskiä siitä, että tilinpäätöksessä on jonkinlainen virhe. Hän miettii, mitkä olisivat ne asiakkaaseen liittyvät todelliset tai mahdolliset tapahtumat ja asiat, joista voisi mahdollisesti aiheutua olennainen virhe tilinpäätökseen.

Tilinpäätökseen liittyy monenlaisia riskejä

Sellaista tilinpäätöstä ei olekaan, johon ei liittyisi minkäänlaista virheen riskiä. Tässä muutama esimerkki virheen riskeistä:

- Yhtiössä käytetään monimutkaisia toimitusehtoja, joita henkilöstö tulkitsee väärin. Tästä syystä tilikausikatkon lähellä tapahtuneet toimitukset saatetaan tulouttaa väärällä tilikaudella, jolloin liikevaihto ja siihen liittyvät myyntisaamiset ovat tilinpäätöksessä väärin.
- Osa ostolaskuista on tilikausikatkokohdella hyväksymiskierrossa, eikä kierrossa olevia laskuja käydä säännöllisesti läpi. Tästä syystä kulut ja niihin liittyvä ostovelka saattavat puuttua tilinpäätöksestä.
- Myyntisaaminen on pahasti erääntynyt, eikä erääntyneitä saamisia käydä läpi tilinpäätöstä laadittaessa. Tästä syystä myyntisaamisiin saattaa tilinpäätöksessä sisältyä luottotappioiksi kuuluvia saamisia.
- Pankkitilille on kertynyt korkoa, ja sinne on maksettu satunnainen suoritus vanhasta saamisesta. Kyseisestä tilistä ei ajeta säännöllisesti tiliotetta, koska se ei ole aktiivisessa käytössä. Kertynyt korko ja suoritus saattavat jäädä kirjaamatta tilinpäätökseen, minä vuoksi muun muassa rahoitusluotoissa, saamisissa ja pankkitilin saldossa on virhe.
- Yhtiö on saanut ensimmäistä kertaa avustusta Business Finlandilta, eikä sillä ole kokemusta avustuksiin liittyvistä kirjanpitoikäännöistä. Avustukseen liittyvät kirjaukset saatetaan tehdä väärin, ja tilinpäätöksen liitetiedoista puuttua tietoja.
- Yhtiö toimii toimialalla, jota ollaan merkittävästi rajoittamassa lainsäädännöllä. Yhtiö ei ole

kehittänyt vaihtoehtoja liike-toimintamallia, mistä syystä sen toiminnan jatkuvuus on uhattuna. Tilinpäätöksestä saattaa puuttua epävarmuuteen liittyviä tietoja, tai omaisuserät voivat olla liian suuressa arvossa niiden tulontuottokyky huomioiden.

Virheitä voi siis olla hyvin erilaisia. Virhe tilinpäätöksessä voi liittyä joko esitettyyn tietoon tai siihen, että tieto puuttuu. Myös harhaanjohtavaa tietoa tai olennaisen tiedon epäselvää esittämistä voidaan pitää virheenä. Kaikkine tietoineen tilinpäätöksen pitää täyttää lakisääteiset vaatimukset, mutta myös antaa oikea ja riittävä kuva yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Suuri osa virheistä syntyy vahingossa, esimerkiksi kiireestä, puutteellisesta kommunikaatiosta tai osaamattomuudesta johtuen. Osa virheistä voi olla tahallisia ja katoaan taloudellisen raportoinnin vääristelyksi. Mahdollisen virheen merkittävyys ja todennäköisyys riippuvat monesta asiasta, ja virheen riskit voivatkin olla hyvin pieniä, erittäin suuria tai mitä vain siltä väliltä. ►

► Riskit vaikuttavat tilintarkastukseen

Tilintarkastaja arvioi erilaisten virheiden mahdollisuutta, todennäköisyyttä ja merkittävyyttä tilinpäätöksen kannalta. Tässä häntä auttaa asiakkaan toiminnan, toimialan, sisäisten prosessien ja kontrollien, tilikauden tapahtumien sekä tilinpäätösnormiston tunteminen. Myös yleisillä vallitsevilla olosuhteilla, kuten pakotteilla tai koronapandemialla, voi olla vaikutusta riskeihin.

Riskien tunnistaminen ja arvioiminen asiakaskohtaisesti auttaa tilintarkastajaa tehostamaan tarkastusta ja kohdistamaan sitä paremmin niihin tilinpäätösraportointiprosessin vaiheisiin ja tilinpäätöksen kohtiin, joi-

hin liittyy korkeammat virheen riskit. Mitä korkeampi riski olennaisesta virheellisyydestä tunnistetaan, sen perusteellisempi tarkastus pitää tehdä. Olennaisen virheellisyyden riskit vaihtelevat asiakkaittain ja tilikausittain, ja tilintarkastajan käsitys riskeistä voi muuttua tarkastuksen aikana. Tästä syystä tarkastussuunnitelma pitää räätälöidä asiakaskohtaisesti ja tarvittaessa päivittää tilikausien välillä tai jopa kesken tarkastuksen.

Tilintarkastuksessa arvioidaan asiakkaan omaa valvontaprosessia ja autetaan osaltaan myös parantamaan sitä. Tilintarkastajan ja asiakkaan välinen riskejä ja tarkastushavaintoja koskeva kommunikointi voi tuottaa asiakkaalle arvokasta tietoa tilinpäätösraportointiin liittyvistä riskeistä ja keinoista estää ja havaita virheitä.

ISA 315 –standardi ohjaa riskien arvioinnissa

Jokainen tilintarkastus koosta riippumatta tehdään riskilähtöisesti. Riskien tunnistaminen ja arvioiminen voi tapahtua hyvinkin helposti toimialatiedon ja asiakaskokemusten pohjalta, tai se voi olla pitkä ja monimutkainen prosessi. Teoriatasolla se on kuitenkin aina samanlainen. Teorian tilintarkastajan riskiarviointiin tarjoaa kansainvälinen tilintarkastusstandardi ISA 315 (uudistettu 2019) Olennaisen virheellisyyden riskien tunnistaminen ja arvioiminen.

ISA 315 on vastikään uudistunut, ja uudistunutta standardia sovelletaan niiden tilinpäätösten tilintarkastuksessa, jotka laaditaan 15.12.2021 tai sen jälkeen alkaneista tilikausista, eli käytännössä tilikauden 2022 tilintarkastuksissa.

Uudistuneessa standardissa esitellään jotain uusia termejä ja osa vanhoista päivityt. Uusia termejä ovat muun muassa ominaisriskitekijät ja relevantit kannanotot sekä merkittävä liiketapahtumien laji, tilin saldo tai tilinpäätöksessä esitettävä tieto (myöh. tilinpäätöserä). Päivitetty on muun muassa riskienarviointitoimenpiteiden ja kannanottojen määritelmiä. Kannanottojen osalta on hyvä huomata, että vain relevantteihin kannanottoihin pitää kohdistaa tarkastustoimenpiteitä. Kannanotosta tekee relevantin se, että siihen on tunnistettu liittyvän olennaisen virheellisyyden riskiä. Tilinpäätöserästä tekee merkittävän se, että sitä koskee yksi tai useampi relevantti kannanotto. Tilinpäätöserän merkittävyys on eri asia kuin sen olennaisuus, joka määritellään yleensä euroina.

Uudistetun standardin mukaan tilintarkastajan on arvioitava aina erikseen ominaisriskiä (ent. toimintariski) ja kontrolliriskiä. Mikäli hän ei aio luottaa tarkastuksessa kontrolleihin ja testata niitä, on olennaisen virheellisyyden riski sama kuin ominaisriski. ■

Riitta Laine
KHT

Riitta Laine toimii tilintarkastusasiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä. Twitter: @riitta_i_laine

* Kannanotot (Assertions) ovat kirjaamista, arvostamista, esittämistä ja tilinpäätöksessä esitettävää informaatiota koskevia nimenomaisia tai muita väittämiä, jotka luontaisesti sisältyvät johdon ilmoitukseen, että tilinpäätös on laadittu sovellettavan tilinpäätösnormiston mukaisesti. Kun tilintarkastaja tunnistaa ja arvioi olennaisen virheellisyyden riskejä ja vastaa niihin, hän käyttää kannanottoja ottaakseen huomioon mahdollisesti esiintyvät erityyppiset virheellisyydet. [ISA 315.12(a) (uudistettu 2019)]

OPPIA IKÄ KAIKKI

Toimintaympäristön nopeat muutokset ja työelämän murros ovat aiheuttaneet myös asiantuntijatyölle tarvetta muuttua. Taloushallinnon ammattilaisille se on tarkoittanut muun muassa strategisen ajattelutavan ja konsultoivan työotteen omaksumista. Kysyimme tilintarkastajilta, mihin suuntaan taloushallinnon työ kehittyy ja miten siihen voi valmistautua.

Kysymykset:

1. Miten näet, että asiantuntijatyö muuttuu tulevaisuudessa?
2. Millaisia osaamis- ja koulutustarpeita muutokset aiheuttavat?
3. Miksi osaamisen kehittäminen kannattaa?

1. Miten näet, että asiantuntijatyö muuttuu tulevaisuudessa?
2. Millaisia osaamis- ja koulutustarpeita muutokset aiheuttavat?
3. Miksi osaamisen kehittäminen kannattaa?

Tutustu

ST-Akatemian koulutuksiin
osoitteessa stakatemia.fi

Asiantuntija KHT, hallituksen puheenjohtaja **Lauri Mäki**, Hill Audit Oy

1. Yhä enemmän vaaditaan alan erikoistuntemusta. Perustietojen kanssa ei pysty erottumaan.
2. Koulutuksien suunnitteluun tulee jatkossa kiinnittää enemmän huomiota.
3. Osaamisen kehittäminen tuo ensinnäkin omalle mielelle tyydytystä ja kasvattaa asiantuntijan itsetuntoa. Lisäksi osaamisen kasvaessa lisääntyy myös ymmärrys kokonaisuuksista, mikä vahvistaa positiivista oppimisen kehää.

Lauri Mäki toimii kouluttajana muun muassa konsernitilinpäätöksiin liittyvissä aiheissa.

Koulutukset keväällä 2022:	
Konsernitilinpäätöksen laadinta	18.5.2022
Konsernitilinpäätöksen erityiskysymyksiä	19.5.2022
Koulutukset syksyllä 2022:	
Konsernitilinpäätöksen laadinta	2.11.2022
Konsernitilinpäätöksen erityiskysymyksiä	3.11.2022

Mikko Lilja

Sami Reivinen

Jaakko Rönkkö

Sami Reivinen

KHT, JHT, CIA, hallintotieteiden tohtori **Mikko Lilja**, Revisium Oy KHT, JHT, CIA, hallintotieteiden tohtori **Jaakko Rönkkö**, Revisium Oy

1. Sääntelyn muutosvauhti jatkaa kiihtymistään ja tämä haastaa meitä hallitsemaan yhä laajempia ja kompleksisempia asiakokonaisuuksia. Tätä myötä myös verkostojen rooli korostuu, sillä kukaan ei kykene yksin hallitsemaan koko kenttää. Myös asiantuntijatyön inhimilliset aspektit korostuvat.

Tutustu ST-Akatemian koulutuksiin osoitteessa stakatemia.fi

2. Kehittyvä sääntely kannustaa jatkuvaan koulutautumiseen. Paikoilleen ei ole syytä jäädä, vaan matkustaa mukana ja erityisesti nauttia jatkuvan oppimisen matkasta. Esimerkiksi kirjanpitosääntelyn selkokielellä tiedolle ja käytännön tulkintaongelmien ratkaisumalleille on jatkossa korostunut tarve. Ajantasaisen tiedon saatavuuden merkitys on suuri, kun vastauksia pitää pystyä antamaan yhä nopeammin. Olennaiset asiat on tärkeää saada käyttöön valmiiksi pureskeltuina.

3. On palkitsevaa, kun huomaa oppivansa joka päivä jotain uutta. Osaamisen kehittäminen on myös mainio tapa avata mahdollisuuksia uusille ja erilaisille tehtäväkuville, mikä lisää työskentelyn mielekkyyttä. Palveluammattissa myös oman kehittyvän osaamisen jakaminen on erittäin palkitsevaa – siitä tulee hyvä fiilis!

Mikko Lilja ja Jaakko Rönkkö ovat kirjoittaneet päivittyvän onlinejulkaisun:
Kirjanpidon tietopalvelu – Osakeyhtiön kirjanpito

20

OPPIM

HT Laura Poikonen, HT Martta Hakala ja HT Maria Taipale, myAuditor Oy

1. Kehittyvä robotiikka ja tietotekniikka muuttavat asiantuntijatyön sisältöä. Meille on jo tarjottu robotiikkaa muun muassa erilaisten raporttien hakemiseen ja yksinkertaisiin täsmäytyksiin. Kun työ tehostuu, niin asiantuntijalle jää enemmän aikaa ihmistä vaativien asioiden hoitamiseen ja työ voisi muuttua vielä konsultoivammaksi. Kannattaa siis varmasti jo tässä vaiheessa hyvin avoimesti suhtautua näihin tietotekniikan tuomiin muutoksiin, tai jää helposti altavastaajaksi.

2. Kouluttautuminen tietoteknisten taitojen osalta on vähintäänkin yhtä tärkeää kuin substanssiosaamisen kartuttaminen. Tilintarkastustyö on viime vuosien aikana muuttunut valtaosin sähköiseksi, jolloin muun muassa excelin ja pdf-työkalujen hyödyntäminen tarkastustyössä on muuttunut lähes välttämättömäksi. Data-analytiikkaa opiskelemalla voi tehostaa sähköisistä lähteistä saatavan datan tarkastusta.

3. Tietoteknisten taitojen kehittäminen kannattaa, sillä mitä paremmin erilaista analytiikkaa ja robotiikkaa osataan hyödyntää ja tehdä, sitä laadukkaampaa ja nopeampaa tilintarkastus on ja asiakkaita voidaan palvella paremmin.

KHT Pasi Waris Linnavuoren Yrityspalvelut Oy

1. Asiantuntijatyölle on ollut tyyppistä, että uutta osaamista rakennetaan vanhan päälle. Nopeasti muuttuvassa ympäristössä on entistä tärkeämpää pysyä selvillä siitä mikä kaikki muuttuu, mikä aiemmin opittu on jo vanhentunut, ja miten muutokset vaikuttavat omaan työhön. Asiantuntijuus muodostuu myös entistä vahvemmin verkostoista.

2. Teknologian käytön laajeneminen ja entistä kattavampi sääntely tuo jatkuvan tarpeen arvioida ja kehittää omaa työskentelyä ja työmenetelmiä. Työssä oppimisen ja itseopiskelun tueksi tarvitaan vuorovaikutteista koulutusta. Mahdollisuudet vaihtaa ajatuksia toisten asiantuntijoiden kanssa syventävät omaa ajattelua ja auttavat verkostojen rakentamisessa.

3. Työ on palkitsevampaa, kun pääsee sovelta-
maan uutta oppimaansa käytäntöön. Uudet työmenetelmät tuovat vaihtelua arkeen, ja saatavat parhaimmillaan tehostaa työskentelyä merkittävästi.

HT Sirpa Koponen, Tilipalvelu Sirpa Koponen Oy

1. Tilintarkastajan asiantuntijatyön suurin haaste tulevaisuudessa on eri järjestelmissä olevan tiedon hakeminen ja sen pysyvyyden varmistus. Kirjanpitoalaissa säädetty kirjausketjun noudattaminen edellyttää sitä, että tarkastusta pystytään tekemään tilinpäätöksestä tositteeseen ja tositteesta tilinpäätökseen. Tämän tarkastuksen helppous vaihtelee ohjelmistoittain hyvinkin suuresti. Tarkastajan on pystyttävä varmistamaan sen onnistuminen sekä työarkistossa että mahdollisissa pysyvissä arkistoissa.

Jotta tarkastustyö voi olla tehokasta, on tarkastajan joko keskeyttävä vain tiettyjen järjestelmien käyttöön tai saatava riittävä tieto myös kunkin järjestelmän toimivuudesta.

2. Tarkastajien tulisi saada koulutusta siitä, miten sähköisiä järjestelmiä tulisi tarkastaa ja varmistaa. Järjestelmien ominaisuuksien oppiminen tehostaa työtä ja auttaa siinä, että pystymme varmistamaan myös asiakkaan tietojen turvaa. Ihannekoulutusta voisi olla se, että kuten jo muutamia kertoja ennenkin, taloushallintojärjestelmiä myyvät yritykset näyttäisivät käytännön esimerkkeinä sitä, miten työ on kätevintä tarkastaa. Samassa yhteydessä ne puutteet, joita järjestelmissä on, voisivat tulla esille myös ohjelmistoyhtiöille.

3. Substanssiasioiden ja järjestelmissä olevan tiedon hakeminen on ehdoton edellytys siihen, että tarkastaja voi tehdä työnsä.

Vähäisistäkin tapahtumista voi syntyä suuria virheitä. Koulutuksen avulla pystymme saamaan käytännön esimerkkejä eri toimialojen erikoisuuksista ja eri säännösten ajantasaisuudesta. Järjestelmien hallinta on hyvin tärkeä keino osaamisen kehittämiseen.

Veikko Somerpuro

Paikoillanne, valmiit – NYT

Yritysten vastuullisuusraportointi muuttuu aiempaa seikkaperäisemmäksi kestävyysraportoinniksi vauhdilla. Suurten yritysten kestävyysraportointi on starttaamassa ensi vuonna, joten yritysten ja tilintarkastajien kannattaa jo valmistautua uudistukseen.

TEKSTI **Ingalill Aspholm**

Kun Venäjä helmikuussa hyökkäsi Ukrainaan, vastuullisen toiminnan painoarvo konkretisoitui yrityksissä salamannopeasti. Myös suomalaisyritykset joutuivat ottamaan kantaa toimintaansa Venäjällä ja myymään, lopettamaan tai vähintäänkin panemaan jäihin liiketoimintansa itänaapurissamme. Ani harvassa yrityksessä jäätiin puntaroimaan, onko vastuullisuus tärkeää vai ei.

Lähivuosina yritys vastuun ja kestävyiden merkitys osana yritystoiminnan ydintä vahvistuu, sillä EU valmistele kestävyysraportoinnin CSR-direktiiviä (Corporate Sustainability Reporting). Direktiivin yksityiskohtia alettiin maaliskuun lopulla työstää Euroopan parlamentin,

neuvoston ja komission kolmikanta-neuvotteluissa. Poliittista sopimusta odotetaan vielä toukokuun aikana.

Direktiiviluonnoksessa komissio määrittelee ensimmäistä kertaa yrityksille yhteisen kestävyysraportointikehyksen muille kuin taloudellisille tiedoille. Direktiivin valmistelu on osa komission kestävä rahoituksen pakettia. Isossa kuvassa taustalla on EU:n vahva tahtotila vauhdittaa talouden vihreää siirtymää ja kestävä talouskasvu.

Raportointi muuttuu radikaalisti

CSR-direktiiviehdotuksen mukaan kaikki suuret yritykset veloitettaiisiin julkaisemaan säännöllisesti kestävyysraportteja ympäristö- ja yhteiskuntavaikutuksistaan. Kestä-

Suomen Tilintarkastajat suosittelee yrityksiä valmistautumaan hyvissä ajoin kestävyysraportoinnin vaatimuksiin.

vyysraportti kokoaa yhteen yrityksen ympäristöä, yhteiskuntavastuuta ja hallintotapaa koskevat ESG-tiedot. Raportoitava kestävyysdata kattaa useita mittareita, kuten kasvihuonekaasupäästöt ja energiankäyttö.

Uudistuksen odotetaan mullistavan radikaalisti yritysten kestävyysraportoinnin sisältöä ja laajuutta. Tarkoituksena on auttaa yritysten sidosryhmiä – sijoittajia, kuluttajia ja päättäjiä – arvioimaan yrityksen ei-taloudellista suorituskykyä sekä kannustaa yrityksiä kehittämään vastuullisempia toimintatapoja.

Kevään kolmikantaneuvottelujen painopistealueina ovat olleet direktiivin soveltamisala, pk-yritysten kestävyysraportoinnin hallinnollinen taakka, tilintarkastus- ja varmennus-

palvelujen tarjoajien erottaminen toisistaan sekä yritysten kestävyysraportoinnin aikataulu.

Tilintarkastajien kannalta kevään kolmikantaneuvottelujen kuumin kysymys on kestävyysraporttien varmentaminen. Suomen Tilintarkastajien saamien tietojen mukaan neuvotteluissa on työstetty ratkaisua, jonka mukana varmentaminen sallittaisiin lakisääteiselle tilintarkastajalle, mutta myös muun riippumattoman palveluntarjoajan varmennus voitaisiin sallia.

Varmentajasta käytävien neuvottelujen taustalla ovat pääasiassa parlamentin direktiiviluonnokseen tekemät huomautukset. Parlamentin mielestä lakisääteinen tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö ei saisi

varmentaa kestävyysraporttia samalle asiakkaalle, jolle he varmentavat tilintarkastuksen. Parlamentti haluaa avata markkinoita muille riippumattomille palveluntarjoajille.

Luotettavaa kuin tilinpäätösinformaatio

Tilintarkastajan varmentama kestävyysraportti nostaisi kestävyysraportoinnin yhtä luotettavaksi ja olennaiseksi kuin yritysten tilinpäätösinformaatio nykyään on. Tilintarkastaja on varmentamisen ammattilainen ja tottunut käymään läpi raportoinnin työvälineet sekä puntaroimaan riskit, prosessit ja kontrollin sekä miettimään datan luotettavuutta. Kestävyystietojen varmentamisessakin on olennaista ▶

- tilintarkastajan riippumattomuus ja eettiset periaatteet sekä se, että tilintarkastaja on kokenut standardien ja viranomaisohjeiden noudattaja.

Periaatteessa kestävyystietojen varmennus ei siis eroa tilinpäätösinformaation varmentamisesta, vaikka kestävyystietojen ymmärtämiseksi tilintarkastajien on hankittava substanssiosaamista. Siksi Suomen Tilintarkastajat ja ST-Akatemia ovat valmistelleet tilintarkastajille ja muille yritysten talous- ja kestävyysraportoinnista vastaaville suomalaisen toimintaympäristöön soveltuvan ESG-valmennusohjelman.

Haasteita valmistautumattomalle

Suomen Tilintarkastajat suosittelee yrityksiä valmistautumaan hyvissä ajoin kestävyysraportoinnin vaatimuksiin. Vaatimukset pakottavat yritykset arvioimaan kriittisesti tietoja, joihin ne ovat tähän asti kiinnittäneet vain vähän tai ei lainkaan huomiota. Osa tiedoista voi olla sellaisia, joita yritykset eivät vielä omista. Edelleen direktiivi edellyttää myös käsittelemään laadittuja raportteja.

Monimutkaisuutta ESG-raportointiin voi tulla siitä, ettei ESG-raportti yleensä ole yhden osaston tai yhden henkilön vastuulla, toisin kuin taloudelliset raportit. Kattavan kokonaiskuvan muodostaminen voi viedä aikaa.

Direktiiviluonnoksen mukaan yritysten olisi laadittava kestävyys-

raporttinsa 1.1.2023 alkavalta tilikaudelta. Ensimmäiset kestävyysraportit julkaistaisiin vuoden 2024 alussa. Tietojen keruu pitäisi yrityksissä aloittaa siis ensi vuoden alusta.

Kestävyysraportointiin varautuminen kannattaa yrityksissä aloittaa hakemalla vastauksia peruskysymyksiin: Mitkä ovat tärkeimmät kestävyysaiheet? Minkälainen kestävyysnäkemys yrityksessä ja sen sidosryhmissä korostuu? Käytännössä kestävyysraportointi on asetettava etusijalle hallituksen asialistalla. ■

ST-Akatemian valmennusohjelma alkaa toukokuussa

Suomen Tilintarkastajien yhteydessä toimiva ST Akatemia järjestää tilintarkastajille sekä talous- ja kestävyysraportoinnista vastaaville asiantuntijoille valmennuksen kestävyysraportoinnista. Yhdeksänpäiväinen ESG-valmennus alkaa toukokuussa ja päättyy marraskuussa.

Ohjelma etenee yleisemmästä ESG-katsauksesta syvemmälle raportointiin ja varmennukseen. Tavoitteena on, että tilintarkastajalla on valmennuksen jälkeen riittävän hyvä osaaminen ja valmiudet varmentaa kestävyysraportointi vaadittavien kriteerien mukaisesti. Ymmärrys varmennusmetodologiasta ja yritysmaailmasta syvenee, mikä tukee raportoinnin tarkastamista sekä kykyä tehdä johtopäätöksiä ja suosituksia yrityksen vastuullisen toiminnan kehittämiseksi.

Valmennuksen pedagogisesta lähestymistavasta ja loppukokeista vastaa Hankenin apulaisprofessori **Hanna Silvola**. Valmennus alkaa johdanto-osuudella, joka avaa pääsyn koulutuksen yksityiskohtaisempiin moduuleihin. Ne käsittelevät muiden muassa kestävyysraportoinnin prosessia ja merkitystä taloudellisessa päätöksenteossa sekä kestävyysraportin toteutusta, tietojen viitekehyksiä, lainsäädäntöä ja toimialakohtaisia erityispiirteitä sekä kestävyysraportoinnin varmennusstandardia.

Lisätietoja verkkosivuilta: stakatemia.fi

Ingalill Aspholm

Ingali Aspholm toimii johtavana asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä
Twitter: @IAspholm

Neljä erilaista kokonaisuutta – mikä sopii sinun tarpeisiisi?

Johdanto kestävyysraportointiin –videokoulutus

- Kaikille ESG-teemoista ja kestävyysraportoinnista kiinnostuneille
- Kattava johdanto ESG-teemoihin
- Laaja yleiskuva kentästä

Kestävyysraportoinnin toimintaympäristö

- Kaikille ESG-teemoista ja kestävyysraportoinnista kiinnostuneille
- Laaja-alainen perehdytys kestävyysraportoinnin prosesseista, sidosryhmistä ja raportoinnin merkitykseen taloudellisessa päätöksenteossa

Kestävyysraportointi

- Kestävyysraportoinnin laatijoille
- Perusteellinen kokonaisuus kestävyysraportoinnin prosesseista, sidosryhmistä ja raportoinnin merkitykseen taloudellisessa päätöksenteossa sekä kestävyysraportin laadintaa käytännössä

Kestävyysraportointi ja varmentaminen

- Kestävyysraporttien varmentamiseen erikoistuneille
- Kokonaisvaltainen valmennuskokonaisuus kestävyysraportoinnin prosessiin ja sen varmentamiseen käytännössä

Haluatko kattavan perehdytyksen yritys vastuullisuuden kenttään ja ajankohtaisiin ESG-aiheisiin, syventyä tarkemmin kestävyysraportointiin tai sen varmentamiseen ja näin kehittää asiantuntijuuttasi aiheesta? Tämä valmennus on sinua varten.

ESG-valmennusohjelma perehdyttää sinut laajasti vastuullisuusteemoihin ja voitkin valita omia tarpeitasi vastaavan kokonaisuuden. ESG-valmennuskeskämme on opintopolku varmentamiseen tähtääville tilintarkastajille, kestävyysraportoinnin laatijoille sekä

kaikille talouden kestävyysaiheista ja -raportoinnista kiinnostuneille tai vastuullisuustietoa työssään tarvitseville.

Valmennusohjelman kansainväliset ja kotimaiset kouluttajat ovat yritys vastuullisuuden johtavia asiantuntijoita, jotka auttavat sinua kehit-

tymään työssäsi ESG-teemojen parissa. ESG-valmennusohjelmamme on ainutlaatuinen mittakaavassaan, ja se käsittelee vastuullisuusraportointia ja ESG-aiheita suomalaisessa kontekstissa. ■

Tutustu lisää: stakatemia.fi/esg-valmennusohjelma-kestavyysraportointi-ja-vastuullisuus

Apulaisprofessori Hanna Silvola:

Uudistuksen aikataulu on tiukka, valmistautuminen kannattaa aloittaa heti

Euroopan komission ehdottaman lakisäätöisen kestävyysraportoinnin odotetaan tulevan voimaan jo tilikaudelle 2023. Suomalaiset edelläkävijäyritykset raportoivat jo nyt paljon tietoja liiketoiminnan ESG-te-kijöistä, eli ympäristövaikutuksista, sosiaalisista asioista ja hallintotavasta. Ehdotus sisältää kuitenkin merkittäviä uudistuksia kaikille ja erityisesti niille yrityksille, jotka eivät ole julkisesti kertoneet kestävyysvaikutuksistaan.

Miksi on tärkeää, että kestävyysraportointi on varmennettu?

Kestävyysraportointia koskeva uudistus on merkittävä askel kohti standardoidumpaa kestävyysraportointia. Tällä hetkellä yritysten kestävyysraportoinnin taso ja laajuus vaihtelevat eri yritysten välillä hyvin paljon, jolloin vertailtavuus on hankalaa. Lisäksi vapaaehtoisten raportointiviitekehysten ja vastuullisuussitoumusten valikoima on laaja. Kestävyystietojen varmennus on kansainvälisesti verrattain vähäistä.

Miten näet, että tilintarkastajien varmentaminen tuo lisäarvoa yrityksen toimintaan?

Hyvä raportointi on vertailukelpoista ja läpinäkyvää. Tulevassa lainsäädännössä ulkopuolinen riippumaton varmennus on ESG-tiedon luotettavuuden edellytys, erityisesti tilanteissa, jossa ESG-tietoja käytetään merkittävässä taloudellisissa päätöksissä, kuten sijoitus- ja lainapäätöksissä, toimitusketjun arvioinnissa tai johdon palkitsemisessa.

Mitkä asiat yritysten pitää ottaa tässä vaiheessa haltuun?

Komission lopullista päätöstä ja tarkempia standardeja odotellessa yritysten kannattaa valmistella systemaattista raportointiprosessia ja mittaamisen metodologiaa,

KTT Hanna Silvola tutkii ja opettaa vastuullista sijoittamista Hankenilla ja liikkeenjohdon koulutusohjelmissa. Silvola tutkimusalueisiin kuuluvat yritys vastuun mittaaminen, raportointi, varmentaminen ja tulkinta osana taloudellista informaatiota ja päätöksentekoa.

varsinkin jos aikaisempi kestävyysraportoinnin kokemus on vähäistä. Pidempään raportoinneilla yrityksilläkin on kehitettävää datan keruujärjestelmien parissa, raportin digitalisoinnissa ja varmennuksessa.

Mitä haluaisit viestittää yrityksille?

Uudessa kestävyysraportoinnissa odotetaan kestävyystavoitteiden julkaisemista, joten viimeistään nyt on johtoryhmän aika alkaa miettiä nämä tavoitteet. Jos halitus ei vielä ole herännyt kestävyyskysymysten äärelle, on aika ottaa asioista selvää ja päivittää myös ylimmän johdon osaaminen. Nähdäkseni pelkkä raportointipakko on kuluerä, mutta hyvin implementoituna investointina muutoksesta voi saada hyötyä liiketoiminnan strategiaan seurantaan. Uudistuksen aikataulu on tiukka, joten valmistautuminen kannattaa aloittaa välittömästi. ■

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

jatkuvasti muuttuvassa ja kehittyvässä

HYBRIDIAJASSA

Nopeasti muuttuva toiminta- ja digiympäristö osaamisen kehittämisen tuotteiden ja palveluiden kentällä haastaa ennakoimaan entistä aktiivisemmin tulevaa. Jotta toimijat voivat varmistaa sekä toimintaedellytyksensä että kilpailukykynsä ja asiakkaat tarvitsemansa tiedon hankkimisen, peräänkuulutetaan aktiivista vuoropuhelua, trendien seurantaa ja ennakointitoimintaa puolin ja toisin.

TEKSTI **Carita Mäkinen**

Uudet tuulet ovat puhaltaneet osaamisen kehittämisessä pitkään. Hybridi-aikakauden tuleminen on ollut nähtävissä alalla

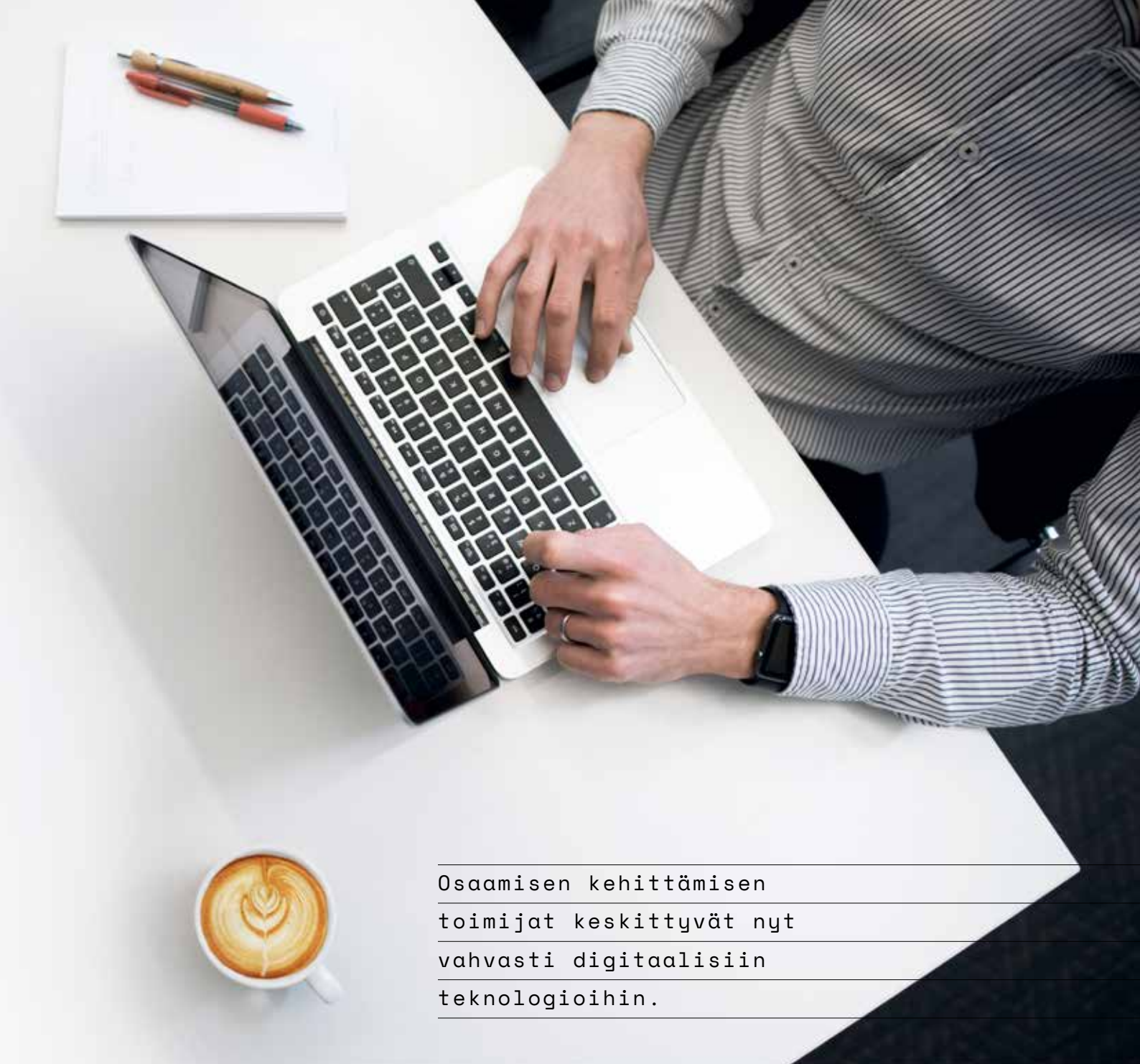
jo vuosia sitten, mutta muutos sitä kohti on tullut maailmanlaajuisen koronapandemian myötä nopeammin ja laajemmin kuin osattiin odottaa. Koronakriisi syvensi ja nopeutti murrosta, mikä ei ole ollut huono asia, päinvastoin; murros on tarjonnut mahdollisuuden kehittää ja uudistaa entisestään osaamisen kehittämisen keinoja, metodeja, alustoja ja niiden myötä myös kilpailukykyä. Nopea muutos on näkynyt sekä yritysten osaamistarpeissa että osaamisen kehittämistä tarjoavien yritysten toiminnassa. Työntekemisen tapojen muuttuminen ja monipaikkaistuminen ovat kiihdyttäneet digiharppausta entisestään. Osaamistarpeiden jatkuvan muutoksen ohella myös oppimisen tavat ovat olleet murroksessa. Digitalisaatio ja teknologian kehittyminen mahdollistavat aivan uudenlaisia tapoja oppimiseen ja myöskin osaamisen kehittämisen seurantaan. Alan toimijoilta tämä vaatii luonnollisesti jatkuvaa kehittämistä ja toimintansa sopeuttamista.

Työelämässä asiantuntija luotyyppillisesti uutta osaamista vanhan päälle tai päivittää olemassa olevaa. Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä tarve olla selvillä muu-

toksista, on korostunut entisestään. Vielä muutama vuosi sitten lähikoulutukset olivat arkea, tarjosivathan ne mahdollisuuden vaihtaa henkilökohtaisesti ajatuksia ja syventää omaa ajattelua sekä rakentaa verkostoja toisten asiantuntijoiden ja kollegoiden kanssa. Pandemian myötä teknologian ja hybridi-aikakauden nopea kehittyminen siirsivät näitä voimakkaasti virtuaalimaailmaan ja toimijoiden on pitänyt luoda menetelmiä ja toimintaedellytyksiä tarjoamaan vastaavaa asiakkailleen uudessa muodossa. Samaan aikaan asiakkaiden on ollut tärkeää suhtautua avoimesti uusiin teknologioihin ja tapoihin hankkia osaamista.

Tulevaisuuden osaamistarpeiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen ST-Akatemiassa

Osaamisen kehittämisen toimijat keskittyvät nyt vahvasti digitaalisiin teknologioihin. Myös ST-Akatemia on jo useamman vuoden ajan panostanut voimakkaasti uusien teknologioiden hyödyntämiseen sekä digitaalisen oppimisympäristön kehittämiseen. Tässä kehitystyössä lähtökohtina ovat olleet monipuolisuus, helppous, kustannustehokkuus ja joustavuus. Käyttäjäkokemukseen on panostettu alusta alkaen. Tuote- ja palveluvalikoiman kehittäminen on kulkenut rinnalla samaa voimakasta kehityspolkuaan sopeuttaen valikoimaa uusiin metodeihin ja teknologioihin. Koulutussisältöjä on pohdittu uudelleen ja uudistettu

Osaamisen kehittämisen
toimijat keskittyvät nyt
vahvasti digitaalisiin
teknologioihin.

vastaamaan ja tukemaan tulevaisuuden tarpeita. Lähikoulutukset säilyvät myös jatkossa valikoimassamme tarjoten kollegatapaamisia ja mahdollisuuden verkostoitua ja keskustella asiantuntijoiden kanssa.

Miten pystymme vastaamaan asiakkaiden osaamistarpeisiin entistä paremmin tulevaisuudessa? Avainasemassa on aktiivinen vuoropuhelu asiakkaidemme kanssa, mitä he tarvitsevat kehittääkseen osaa-

mistaan tulevaisuudessa. Toiseksi seuraamme maailman ja etenkin teknologian kehityksen valtavalla sykkeellä eteenpäin menevää kehitystä, jotta varmistamme pysyvämme tulevaisuudessakin etunajassa ennakoimisessa ja eteen tulevien mahdollisuuksien tunnistamisessa ja niihin vastaamisessa.

Panostamme erityisesti käyttäjäkokemukseen, asiakkaamme arjen tuntemiseen ja oikeanlaisen ja moni-

puolisen tarjonnan varmistamiseen. Tuotekehityksemme perusta on aina asiakaskokemus ja asiakkaan tarve, liittyy se sitten koulutusten sisältöihin tai tekniikkaan tarjonnassamme. Olemme aidosti kiinnostuneita asiakkaiden arjesta ja miten voimme parhaiten tarjota ratkaisut tehokkaaseen, joustavaan ja helppoon osaamisen kehittämiseen.

Tuotevalikoimamme, oli sitten kyseessä etä- tai videokoulutus, ►

30

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

- luentoaineisto tai onlinejulkaisu, tarjotaan tulevaisuudessa samalla alustalla, käyttäjäystävällisesti ja helpposti. Siihen on aina helppo palata jälkikäteenkin, vaikka kertaamaan tai tarkistamaan. Paikkaan ja aikaan katsomatta.

Hybridiajassa etä- ja videokoulutukset ovat nousseet paitsi koronan tuomien rajoitusten, myös käyttäjäkokenemusten havaintojen myötä selkeästi käytännöllisimmiksi koulutusmuodoiksi. Kehitys niiden suhteen ei tule hidastumaan tulevaisuudessa, päinvastoin, sekä tekniikkanaiden ympärillä, että asiantuntijoiden osaamista toimia kouluttajina virtuaalisesti, tullaan edelleen kehittämään ja jalostamaan entistä toimivammaksi. ■

Carita Mäkinen

Carita Mäkinen
toimii osaamisen
kehittämisen päällikkönä
ST-Akatemia Oy:ssä.
Twitter: @Carita_Makinen

Olemme aidosti kiinnostuneita
asiakkaiden arjesta ja miten
voimme parhaiten tarjota ratkaisut
tehokkaaseen, joustavaan ja
helppoon osaamisen kehittämiseen.

ST-Akatemia Oy

ST-Akatemia Oy tarjoaa taloushallinnon, taloudellisen raportoinnin, tilintarkastuksen, yritysverotuksen ja vastuullisuuden koulutuksia ja julkaisuja eri formaateissa talouden ammattilaisille, talousjohdolle ja tilintarkastajille.

- lähi-, etä-, video- ja verkkokoulutuksia
- onlinejulkaisuja, tietopalveluja ja painettuja kirjoja
- monipuolinen ja käyttäjäystävällinen osaamis-ympäristö, mistä saat kaiken samalta alustalta
- alan parhaat asiantuntijat
- uudet ja ajankohtaiset asiat koottuna yhteen, mikä on muuttunut ja miten muutokset vaikuttavat käytännössä
- osaamisen kertaaminen ja päivittäminen, ongelmien ratkaisut samalla alustalla
- aineistoihin ja tallenteisiin voi palata tarkistamaan asioita myöhemmin
- osaamisen kehittäminen mahdollista työn ohessa, juuri silloin kun sitä tarvitset ja juuri siellä, missä sinä olet

K O L U M N I

Venäjän hyökkäys herätti sijoittajat

”Missä tuotantolaitoksenne sijaitsevat?” on tänä keväänä sijoittajien uusi vakiokysymys pörssiyhtiöiden johdolle.

Aikaisemmin osakkeenomistajien kiinnostus kohdistui enemmän yhtiöiden asiakaskuntaan ja moni yhtiö raportoikin liikevaihdon jakautumisen eri maantieteellisten alueiden mukaan. Korona-aikana fokus siirtyi takkuileviin tuotantoketjuihin. Lopulta Ukrainan sodan syttyminen realisoi poliittisen riskin kaiken Venäjällä tapahtuvan toiminnan osalta.

Suomalaisilla yksityissijoittajilla ei onneksi juuri ollut suoria osakeomistuksia venäläisissä yhtiöissä. Sen sijaan kymmenet tuhannet rahastosijoittajat omistivat osuuksia kotimaisten palveluntarjoajien Venäjä-rahastoista. Nämä rahat ovat pitkälti jumissa edelleen. Tilanne korostaa sitä, että rahastosijoittajan on arvioitava riskejä ja tunnettava sijoituskohteet aivan samalla tavalla kuin suoraan yhtiöiden osakkeisiin sijoittavankin.

Moskovan pörssi oli suljettuna lähes koko maaliskuun. Tilanne on hyvin poikkeuksellinen. Pörssiosakkeiden ominaisuutena pidetään helppoa vaihdettavuutta. Kaupankäynnin keskeytykset ovat harvinaisia ja niiden kesto mitataan tyypillisesti tunneissa, ei viikoissa.

Sodan alkaminen vaikutti venäläisyhtiöiden lisäksi myös muihin Venäjällä liiketoimintaa harjoittaviin yhtiöihin. Nopeasti asetetut tuonti- ja vientirajotukset muuttivat yhtiöiden liiketoiminnan mahdollisuuksia ja taloudellista kannattavuutta. Lisäksi sekä monet asiakkaat että osakkeenomistajat painostivat yhtiöitä luopumaan heti kaikista Venäjä-toiminnoista, riippumatta siitä olivatko toiminnot pakotteiden alaisia vai eivät. Moni yritys ilmoittikin jo sodan ensimmäisten päivien aikana päätöksestään lähteä Venäjältä.

On todennäköistä, että useiden pohjois-amerikkalaisten kiinteistö- ja finanssisijoittajien silmissä myös Suomeen kohdistuva maariski on kohonnut. Päätös Suomen NATO-jäsenyydestä ei ole enää vain turvallisuuspoliittinen kysymys, se on osin myös talouspoliittinen kysymys.

Todennäköisesti jäsenyys palauttaisi ulkomaisten sijoittajien kannalta Suomeen liittyvän maariskin takaisin sotaa edeltävälle tasolle.

Suomi nähdään reunamarkkinana. Kriisiaikana kansainväliset sijoittajat vetäytyvät usein pois pieniltä reunamarkkinoilta. Helsingin pörssin pitkän aikavälin tuotot ovat olleet kansainvälisesti vertaillen korkealla tasolla, mutta myös vaihtelu on ollut keskimääräistä suurempaa. Kriisiaikoina osakekurssit ovat laskeneet usein jyrkemmin ja hyvinä aikoina nousseet vahvemmin. Sijoittajat usein ylireagoivat sekä hyviin että huonoihin uutisiin. Negatiiviset yllätykset voivat saada aikaan joukkopaniikkia. Toisaalta sijoittajat myös tottuvat tilanteisiin. Vain uudet uutiset muuttavat osakekursseja.

Venäjän hyökkäyksen yhtenä seurauksena sekä yhtiöt että sijoittajat ovat oppineet hajauttamisen tärkeyden. Jatkossa investointien sijaintimaan suhteen ollaan yhä tarkempia. Mitä suurempi riski kohteeseen kohdistuu, sitä korkeampaa tuottoa siltä vaaditaan. ■

Sari Lounasmeri

Kirjoittaja toimii Pörssisäätiön toimitusjohtajana

Päätös Suomen

NATO-jäsenyydestä

on osin myös talouspoliittinen kysymys.

Laadunhallintajärjestelmä lisää luottamusta

Laadunhallintajärjestelmällä tavoitellaan tasaista laatutasoa toimeksiantojen suorittamiseen sekä asianmukaisia raportteja. Parhaimmillaan järjestelmä sitouttaa laadun osaksi operatiivista toimintaa.

TEKSTI **Tuula Minkkinen**

Sisäinen valvonta on tärkeä osa jokaisen yhteisön toimintaa. Tilintarkastajan tulee osana tilintarkastusprosessia muodostaa käsitys tilintarkastuksen kannalta relevantista asiakasyhteisönsä sisäisestä valvonnasta, kun hän tunnistaa ja arvioi riskejä sekä suunnittelee tarkastustoimenpiteitä.

Osana sisäistä valvontaa yhteisön tulee tunnistaa sen toimintaan liittyvät riskit. Näin on myös tilintarkastusyhteisöjen laadunhallintajärjestelmien osalta.

Kun riskit tunnistetaan, niihin voidaan varautua. Voidaan määrittää toimintatapoja ja kontrollitoimia, joiden tarkoituksena on estää,

havaita tai korjata virhe tai epätoivottu tapahtuma. Kun varautuminen tehdään tehokkaasti, virheiltä vältetään tai niiden määrä vähintäänkin vähenee.

Tilintarkastusyhteisössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tilintarkastukset suoritetaan hyvän tilintarkastustavan mukaan, annetut tilintarkastuskertomukset ovat asianmukaisia ja yhteisössä noudatetaan riippumattomuuden, objektiivisuuden, ammatillisen pätevyyden ja sälläpitovelvollisuuden periaatteita.

Laissa säädetään toiminnan järjestämisestä

Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan on järjestettävä toimintansa

hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Toiminnan järjestämiseen liittyvät toimintatavat tulee kuvata kirjallisesti. Niiden tulee sisältää periaatteet ainakin riskienhallinnasta, sisäisestä laadunvalvonnasta, toimeksiantojen dokumentoinnista, toimeksiantojen resurssoinnista, palkitsemisesta, rikkomusten ja valitusten seurannasta sekä näiden epäilyjen ilmoittamismenettelyistä.

Laki lähtee siitä, että toiminnan järjestäminen on sitä muodollisempaa ja yksityiskohtaisempaa, mitä monimutkaisempaa ja laajempaa toiminta sekä toimeksiannot ovat. Pienessä yhteisössä toiminta voi olla epäformaalimpaa ja myös kirjalliset prosessikuvaukset yksinkertaisempia. Pienyritysten tilintarkastuksissa ei ole välttämätöntä laatia erillisiä menettelytapoja resurssoinnista toimeksiantotasolla tai palkitsemisesta ja seuranta- tai ilmoitusmenettelyistä.

Kansainväliset standardit skaalautuvat

Myös kansainväliset laadunhallintajärjestelmän suunnittelussa ja

Tilintarkastajan laadunvalvonta

Tilintarkastajia valvotaan viranomaisten eli PRH:n tilintarkastusvalvonnan toimesta. Ulkoisesta laadunvalvonnasta säädetään tilintarkastuslain 7. luvussa. Ulkoisen laadunvalvonnan ajankohtaiset terveiset voit lukea **Terhi Majjalan** haastattelusta tämän lehden sivulta 6.

Shutterstock

käyttöön otossa. Jos yhteisö suorittaa varmennus- tai liitännäispalvelutoimeksiantoja, laadunhallintajärjestelmä tarvitaan. Toimeksiantokohtaiset laadun läpikäynnit ovat osa laadunhallintajärjestelmää, joten niitä varten tulee määritellä toimintaperiaatteet ja menettelytavat.

Laadunhallintajärjestelmän tulee sisältää toiminnan kannalta relevantit osatekijät. Näitä ovat ainakin riskienarviointiin, hallintoon ja johtamiseen, eettisiin vaatimuksiin ja riippumattomuuteen sekä toimeksiantannon suorittamiseen liittyvät prosessit.

Myös kansainvälisissä standardeissa huomioidaan toiminnan ja toimeksiantojen luonne ja monimutkaisuus. Toimintatapoja skaalataan esimerkiksi sen mukaan, miten iso organisaatio on, miten laajalla alueella se toimii, miten isoja sen toimeksiantot ja tarkastettavat yhteisöt ovat.

Yksin toimivan tilintarkastajan osalta vaatimukset esimerkiksi organisaatorakenteeseen, riippumattomuuden seurantaan, tehtävien ja velvollisuuksien osoittamiseen ja mielipide-erojen käsittelyyn eivät

todennäköisesti ole relevantteja. Niitä ei myöskään ole tarpeen kuvata laadunhallintajärjestelmässä.

Parhaimmillaan laadunhallintajärjestelmä ei ole yhteisön toiminnasta erillinen toiminto, vaan se sisällyttää laatuun sitoutuneen kulttuurin jatkuvaan operatiiviseen toimintaan. Laatuun sitoutunut johto on edellytys laadunhallintajärjestelmän toimivuudelle. ■

Tuula Minkkinen KHT

Tuula Minkkinen toimii tilintarkastusasiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.
Twitter: @MinkkinenTuula

Kansainväliset laadunhallintastandardit uudistuneet

ISQM1 Laadunhallinta tilintarkastusyhteisöissä –standardin mukaan tilintarkastusyhteisön tulee suunnitella ja ottaa käyttöön toimenpiteitä laaturiskiin vastaamiseksi. Standardi tulee voimaan 15.12.2022.

ISQM 2 Toimeksiantokohtaiset laadun läpikäynnit –standardissa käsitellään laadun läpikäynnin suorittajan kelpoisuutta ja läpikäynnin suorittamista. Standardia sovelletaan varmennus- tai liitännäispalvelutoimeksiantoihin, jotka alkavat 15.12.2022 tai sen jälkeen, sekä tilintarkastuksiin ja yleisluonteisiin tarkastuksiin, jotka kohdistuvat 15.12.2022 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta laadittaviin tilinpäätöksiin.

Uudistetussa ISA 220 Laadunhallinta tilintarkastuksessa –standardissa käsitellään toimeksiantannon tasolla tapahtuvaa laadunhallintaa ja toimeksiantonnasta vastuullisen henkilön velvollisuuksia. Standardia sovelletaan tilintarkastuksiin, jotka kohdistuvat 15.12.2022 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta laadittaviin tilinpäätöksiin.

Suomen Tilintarkastajat ry:n rooli hyvän tilintarkastustavan edistäjänä ja kehittäjänä

Yksi Suomen Tilintarkastajat ry:n sääntömääräisistä tehtävistä on edistää ja kehittää hyvää tilintarkastustapaa. Tehtävä on tärkeä, sillä tilintarkastajajäsentemme pitää tilintarkastuslain mukaan noudattaa hyvää tilintarkastustapaa tilintarkastuslaissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan.

TEKSTI Riitta Laine

Hyvää tilintarkastustapaa käsitellään usein sen sisältöön vaikuttavien lähteiden kautta. Yhdistys katsoo hyvän tilintarkastustapaan vaikuttaviin lähteisiin kuuluvan:

- lait ja asetukset
- kansainväliset tilintarkastusalan standardit
- ammattieettiset periaatteet ja IESBA:n eettiset säännöt
- viranomaisten päätökset ja tuomioistuinten ratkaisut
- tilintarkastusalan järjestöjen ohjeet ja suositukset
- huolellisten ammattihenkilöiden yleisesti noudattamaa tilintarkastuskäytäntö.

Vuoden 2021 keväällä päätimme kirkastaa ja kehittää yhdistyksen roolia hyvän tilintarkastustavan edistäjänä ja kehittäjänä. Sain kunnian ottaa tämän kärkihankkeen tehtäväkseni. Tavoitteeksi määriteltiin roolin ja toimintatapojen nykytilan kuvaaminen

sekä kehittämisehdotusten tekeminen. Aiheen käsittelyn viitekehyyksiä valittiin hyvän tilintarkastustavan eri lähteet.

Osana hanketta toteutin toimiston henkilöstölle, tilintarkastustoimikunnalle ja hallituksen jäsenille lyhyen kyselyn yhdistyksen ja tilintarkastustoimikunnan rooliin liittyen. Kärkihankkeen lopputulemana syntyi sisäinen muistio, jonka esittelin yhdistyksemme hallitukselle helmikuussa 2022. Osa hallitukselle esitetyistä kehitysehdotuksista on jo toteutettu tai aloitettu.

Yhdistyksen nykyrooli

Yhdistyksellämme on tärkeä rooli kaikkien hyvän tilintarkastustavan lähteiden ja niiden välisten yhteyksien kehittämisessä. Rooliin liittyy niin proaktiivisia kuin reaktiivisia toimia, ja se sisältää edunvalvontaa, sidosryhmäyhteistyötä ja yhdistyksen sisäistä pohdintaa.

Yhtä tärkeä on roolimme hyvän tilintarkastustavan edistäjänä. Tässä

tehtävässä tärkeitä toimijoita ovat yhdistyksen tilintarkastajajäsenistä koostuva tilintarkastustoimikunta, yhdistyksen asiantuntijat, koulutuksissamme esiintyvät kouluttajat, jäsenemme sekä erilaiset työryhmät.

Yhdistys vaikuttaa hyvään tilintarkastustapaan muun muassa vaikuttamalla niihin lakeihin ja määräyksiin, joilla tilintarkastajaa ja tilintarkastusta ohjataan. Tavoitteenamme on, että sääntely-ympäristö tilintarkastajan ammatin harjoittamiselle on mahdollisimman tarkoituksenmukainen, suotuisa ja selkeä. Vaikuttamme sääntely-ympäristöön muun muassa antamalla lausuntoja ja osallistamalla kuulemisiin. Lisäksi teemme yhteistyötä eri viranomaisten kanssa henkilökohtaisella tasolla. Tällainen vaikuttaminen voi olla kansainvälistä tai kotimaista.

Tilintarkastusalan kansainvälisten standardien ja eettisten sääntöjen selkeyteen ja tarkoituksenmukaisuuteen pyrimme vaikuttamaan

kommentoimalla niitä, kun ne ovat luonnosvaiheessa. Lopullisten standardien osalta roolimme on

- kääntää ne mahdollisimman ymmärrettävälle ja selkeälle suomen kielelle
- edistää niiden tunnettuutta ja soveltamista Suomessa sekä
- auttaa tilintarkastajia soveltamaan niitä käytännön tilanteissa – tarvittaessa tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.

Viranomaisten päätöksiin tai tuomioistuinten ratkaisuihin emme luonnollisestikaan pyri vaikuttamaan. Seuraamme ja analysoimme niitä kuitenkin myös hyvän tilintarkastustavan näkökulmasta. Erityisesti PRH:n tilintarkastusvalvonnan (TIVA) julkaisemat, laaduntarkastuksissa tehdyt, havainnot huomioidaan yhdistyksemme koulutussisällöissä, suosituksissa, työkaluissa ja viestinnässä. Käymme muutenkin säännöllistä vuoropuhelua TIVA:n kanssa niin hyvän tilintarkastustavan sisällöstä ja ohjeistuksesta kuin muistakin tilintarkastajiin liittyvistä asioista.

Vaikka hyvää tilintarkastustapaa usein hahmotetaankin sen lähteiden kautta, on se kuitenkin käytännössä kokonaisuus. Tilintarkastaja ei yleensä pohdi yksittäisiä lähteitä tarkastusta tehdessään, vaan lähteiden vaatimukset ja ohjeistukset ohjaavat tarkastusta työkaluina, tarkastuslistoina ja tilintarkastusyhteisöjen metodologioina. Yhdistyksen toiminnassa eri lähteiden vaikutus hyvään tilintarkastustapaan näkyy konkreettisimmin yhdistyksen antamina työkaluina, suosituksina, malleina ja ohjeina, sekä koulutuk-

sisä ja kirjoituksissa. Yhdistyksen tilintarkastustyökirja STanssissa yhdistyvät vaatimukset ja ohjeet hyvän tilintarkastustavan eri lähteistä.

Olemme antaneet viime vuosina useita hyvää tilintarkastustapaa kehittäviä suosituksia. Viimeisimmät niistä ovat koskeneet lähipiirin, liikevaihdon ja muistiotositteiden tarkastusta sekä inventaariin osallistumista. Tällaiset suositukset laaditaan aina yhdistyksen tilintarkastusasian tuntijan, laatimista varten perustetun työryhmän ja tilintarkastustoimikunnan yhteistyönä. TIVA:lle annetaan mahdollisuus kommentoida niitä, ja ennen julkaisemistaan ne hyväksytään yhdistyksen hallituksessa. Suositusten voi siis sanoa edustavan laajasti alan toimijoiden käsityksiä hyvästä tilintarkastustavasta.

Yhdistyksen roolin kehittäminen

Yhdistyksen rooli hyvän tilintarkastustavan edistäjänä ja kehittäjänä

on jo nykyisellään melko kattava ja aktiivinen, mutta kehitettäväkin löytyy. Hankkeessa tekemäni kehitysehdotukset voi tiivistää seuraavasti:

- Täsmennetään ja päivitetään yhdistyksen luetteloa hyvän tilintarkastustavan lähteistä.
- Kehitetään lausuntojen, konsultaatioden, yhdistyksen suositusten ja kansainvälisten standardien luonnoksista annettavien kommenttien prosessia ja kuvataan prosessit kirjallisesti.
- Seurataan ja analysoidaan entistä aktiivisemmin TILAn hyvän tilintarkastustavan tulkintaan liittyviä ratkaisuja ja viestitään niistä jäsenille.
- Laaditaan yleiset ja yhteiset periaatteet yhdistyksen toimikunnalle ja työryhmätoiminnalle sekä omat periaatteet tilintarkastustoimikunnalle ja muille toimikunnille ja työryhmille sisältäen muun muassa tehtävät, rakenteen, täydentämisen, roolit ym. yksityiskohdat.

HYVÄ TILINTARKASTUSTAPA MUUTTUVASSA MAAILMASSA

Tarkastellaan hyvää tilintarkastustapaa sitten lähteiden kautta, tapaoikeutena tai yleisinä käytäntöinä, varmaa on, että se muuttuu ajassa. Tilintarkastus ei ole samanlaista nyt kuin se oli 100 vuotta sitten, eikä se tule olemaan 10 vuoden päästä enää samanlaista kuin se on nyt.

Lait ja standardit muuttuvat ja viranomaisilta tulee uusia ratkaisuja. Digitalisaatio, geopolitiikka ja erilaiset kansalliset ja globaalit tekijät vaikuttavat lainsäädäntöön, asiakkaisiin, tarkastettaviin tilinpäätöksiin ja sidosryhmien odotuksiin sen suhteen, mitä tilintarkastajalta odotetaan. Muutoksiin ja odotuksiin on pystyttävä vastaamaan, jotta ammattikuntamme pysyy relevanttina ja pystyy tuottamaan toiminnallaan lisäarvoa asiakkaille ja yhteiskunnalle.

- ▶ • Jatketaan hyvän tilintarkastustavan edistämistä koulutustemme kautta.
- Kehitetään tilintarkastuksen työkirjaa, STanssia, ja jatketaan aktiivista suositusten ja mallien antamista hyvän tilintarkastustavan osa-alueista, jotka tunnustetaan haasteellisiksi ja ohjeistusta vaativiksi.

Huolellisten ammattihenkilöiden yleisesti noudattamat käytännöt

Olemme esittäneet verkkosivuillamme ja muussa viestinnässämme yhtenä hyvän tilintarkastustavan lähteenä huolellisten ammattihenkilöiden yleisesti noudattamat käytännöt. Koska muitakin lähteitä on useita ja ne tunnetaan jo varsin kattavasti, on se mielestäni nykyään enemmänkin hyvän tilintarkastustavan ilmentymä kuin lähde. Asiaa voi tarkastella sana kerrallaan seuraavasti:

- **Huolellisuusvelvoite** tulee tilintarkastajan ammattieettisistä periaatteista.
- **Ammattihenkilöllä** tarkoitetaan tutkinnon suorittanutta tilintarkastajaa, joka huolehtii niin työnsä laadusta kuin osaamistaankin. Hän noudattaa hyvää tilintarkastustapaa huomioiden sen lähteet.
- **Yleisyys** tarkoittaa, että tapa toimia on laajalle levinnyt ja yhtenäinen.
- **Noudattamisella** tarkoitetaan sitä, että tilintarkastaja sekä osaa että haluaa soveltaa lähteitä asianmukaisesti asiakkaaseen, olosuhteisiin ja toimeksiantoon nähden.
- **Käytännöt** ovat eri lähteiden vaatimuksia tarkastustoiminteille, sekä tapoja toimia niin, että eri lähteiden vaatimukset huomioidaan.

Yhdistys siis sekä kehittää hyvän tilintarkastustavan lähteitä että edistää hyvän tilintarkastustavan mukaista toimintaa. Yhdistyksen rooli hyvän tilintarkastustavan kehittäjänä ja edistäjänä on erittäin tärkeä ja vastuullinen, ja siinä näkyvät yhdistyksen asiantuntijoiden, toimikuntien, työryhmien sekä kouluttajien ja kirjoittajien näkemykset ja kokemukset.

Hyvä tilintarkastustapa ei mielestäni ole kirjoitettavissa tyhjentyvästi yhdeksi ohjeistukseksi. Se koostuu eri lähteistä, jotka tilintarkastaja huomioi työssään ja joita vasten tilintarkastajia jälkikäteisesti valvotaan. Tasot vaihtelevat lain mukaisista määräyksistä ja standardien vaatimuksista viranomaisratkaisuihin, eettisiin pohdintoihin ja työmenetelmiin saakka. Hyvä tilintarkastustapa on kaikin puolin vastuullinen tapa toimia valitussa ammatissa. ■

Riitta Laine
KHT

Riitta Laine toimii tilintarkastusasiiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä. Twitter: @riitta_i_laine

Tilintarkastajan osaaminen

Tilintarkastajille on säädetty osaamisvaatimuksia sekä tilintarkastajaksi hyväksymisen osalta että ammattitaidon ylläpitämiseksi. Ensin mainituista säädetään TEM:n asetuksella (1442/2015) ja jälkimmäisistä PRH:n tilintarkastusvalvonnan ohjeella (1.7.2017). Ammattitaidon ylläpitämiseksi koulutusta on hankittava aihealueista

- tilintarkastus ja varmennustoimeksiannot
- kirjanpito, laskentatoimi ja yhteisöläinsäädäntö
- verotus

Hyvän tilintarkastustavan osaaminen sisältyy ensimmäiseen aihealueeseen. Näiden lisäksi tilintarkastaja tarvitsee yhä enenevässä määrin osaamista myös muunlaisista asioista.

Shutterstock

TEKSTI Ingalill Aspholm ja Tuula Minkkinen

Raporteille tulossa eurooppalainen tietokanta

EU suunnittelee tietokantaa, joka kokoaisi digitaalisessa muodossa julkisesti saatavilla olevat raportit, kuten listayhtiöiden tilinpäätökset, kestävyysraportit ja tilintarkastusyhteisöjen avoimuusraportit. Komissio julkisti ehdotuksen yhtenäisestä eurooppalaisesta yhteyspisteestä ESAPista (European Single Access Point) marraskuussa. ESAP olisi tarkoitus ottaa asteittain käyttöön vuodesta 2024.

ESAP lisäisi yritysraporttien saatavuutta ja avoimuutta, joten sen kokoamien tietojen pitäisi olla sisällöllisesti yhdenmukaisia ja vertailukelpoisia. Näin tietokannan tulee keskittyä lakisääteisten tilintarkastajien varmentamiin tilinpäätös- ja ESG-tietoihin. ST korostaa myös, että yritysten tai loppusijoittajien kustannuksia tai hallinnollisia rasitteita ei tule lisätä. ■ (IA)

Laadukas yritysraportointi vaatii laajaa yhteistyötä

Euroopan komissio pyrkii nostamaan yritysraportoinnin laatua. Se julkaisi loppuvuonna konsultaation yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmään, ulkoisiin tarkastuksiin ja valvontaan sovellettavasta kehyksestä.

Vaikka yritysraportointiin liittyviä EU-säädöksiä on tarve harmonisoida, lisäsääntely ei aina ole tehokkain keino. Lisäsääntely on aina tasapainotettua hallinnollisten velvoitteiden ja lainsäädännön sallimien vapautusten välillä, muistutti Suomen Tilintarkastajat vastineessaan.

Yritysraportointia, tilintarkastusta ja niiden valvontaa tulee tarkastella kokonaisuutena, sillä kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. Tilintarkastajat eivät yksin pysty korjaamaan yritysraportoinnin laadun puutteita, ja toisaalta yritysraportoinnin laatu vaikuttaa myös tilintarkastuksen laatuun. Siksi yritysraportoinnin laadun parantamiseksi tarvitaan eri tahojen vuoropuhelua. ■ (TM)

38

EU - NURKKAUS

Esitetietojen karsiminen helpottaa listautumista

Suomen Tilintarkastajat kannustaa Euroopan komissiota yksinkertaistamaan pk-yritysten listautumisprosessia. Komission tulisi harkita pk-yritysten esitevaatimusten keventämistä, mutta pitää esite silti tiedoiltaan kattavana.

Kannanotto liittyy komission marraskuiseen kuulemiseen. Komissio haluaa helpottaa pk-yritysten pääoman saantia ja tehdä julkisista pääomamarkkinoista EU-alueella houkuttelevammat. Pk-yritykset ovat pitkälti riippuvaisia perinteisistä rahoituslähteistä, jotka ovat rajallisia etenkin kriisiaikoina. ■ (IA)

Ingalill Aspholm

Ingalill Aspholm toimii johtavana asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä. Twitter: @IAspholm

Tuula Minkkinen KHT

Tuula Minkkinen toimii tilintarkastus- asiantuntijana Suomen Tilintarkastajat ry:ssä. Twitter: @MinkkinenTuula

Ehdotus yritys vastuun sääntelystä vaatii vielä selkeyttämistä

Euroopan komissio julkisti helmikuussa ehdotuksensa direktiiviksi yritys vastuulainsäädännöstä. EU-tason sääntelyllä pyritään edistämään ihmisoikeuksien kunnioittamista ja siirtymää hiilineutraaliin talouteen.

Ehdotus sisällyttää kestävän kehityksen yritysten hallinto- ja ohjausjärjestelmiin. Yrityksellä tulee olla selkeät prosessit haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistamiseen, ehkäisemiseen, lieventämiseen ja korjaamiseen sekä toteutettujen toimien seurantaan. Yrityksellä pitää myös olla suunnitelma, jolla se torjuu ilmastomuutosta strategian, riskien ja palkkioiden avulla.

Suomen Tilintarkastajien mielestä ehdotus edistää merkittävästi siirtymistä kestävään liiketoimintajärjestelmään. Tuemme etenkin komission aikomusta lisätä due diligence rakenteilla olevaan kestävyysraportoinnin direktiiviin (CSRD). Näiden kahden aloitteen yhteensovittamisen avulla vältettäisiin täytäntöönpanon ongelmia ja kustannuksia.

Kehotamme Euroopan parlamenttia ja neuvostoa myös selkeyttämään tiettyjä ehdotuksen kohtia. Tällainen on esimerkiksi käsite vakiintuneet liikesuhteet. Ehdotuksessa due diligencen soveltamislaajuus kattaa yrityksen oman toiminnan, tytäryhtiöt sekä vakiintuneet liikesuhteet.

Toiminnan haitallisiin vaikutuksiin puuttuminen vaatii sitä, että yritykset arvioivat prosessinsa ja sisäiset valvontansa. Sidosryhmien luottamuksen kannalta ratkaisevaa on, että due diligence -tarkastuksen tekee riippumaton kolmas osapuoli – lakisääteinen tilintarkastaja tai muun palveluntarjoaja.

Ehdotus tuo yritysjohtajille velvollisuuden perustaa ja valvoa yritysten kestävän kehityksen due diligence -prosessien täytäntöönpanoa. Siviilioikeudellinen vastuu koskee yrityksiä, johtajia ja ylempää johtoa.

Ensivaiheessa direktiiviä sovellettaisiin suur yrityksiin, joilla on yli 500 työntekijää ja 150 miljoonan euron liikevaihto EU:ssa. Suomessa näitä yrityksiä on noin 300, ja EU:ssa noin 13 000. ■ (IA)

Tilintarkastusalalla ansioituneita palkittiin

Suomen Tilintarkastajat ry palkitsi jälleen tilintarkastusalalla toimineita ja ansioituneita henkilöitä. Tammikuussa järjestetyn Tilintarkastajapäivän päätteeksi palkittiin viisi henkilöä neljässä kategoriassa. Poikkeuksellisesti yhdistyksellä oli kunnia luovuttaa myös Tasavallan Presidentin antama huomionosoitus.

TEKSTI **Henna Ristikangas**

Henna Ristikangas

Yhdistyksellä on vuosittain ollut tapana palkita tilintarkastusalalla toimineita ja ansioituneita henkilöitä. Vuonna 2021 palkintotilaisuus jäi välistä koronapandemian vuoksi. Tänä vuonna yhdistys halusi palata hyväksi havaittuun palkitsemisperinteeseen, nyt jo neljättä kertaa.

Tilintarkastajapäivässä 14.1. jaetut huomionosoitukset olivat sikäli poikkeuksellisia, että hallituksen myöntämien palkintojen lisäksi yhdistyksellä oli kunnian luovuttaa myös Tasavallan Presidentin antama Suomen Leijonan ritarimerkki **Risto Sarpiolalle**.

Diplomimerkonomi, KHT Risto Sarpiola aloitti yrittäjätöiminnan vuonna 1961. Hänen yrittäjätöimintansa on kestänyt yhtäjaksoisesti jo yli 60 vuotta. Hän suoritti HTM-tilintarkastajan tutkinnon 1967, josta lähtien hän oli HTM-yhdistyksen jäsenenä ja hallituksen jäsenenä vuoteen 1978 asti. Valmistuttuaan KHT-tilintarkastajaksi vuonna 1978 Sarpiola liittyi KHT-yhdistyksen jäseneksi ja tämä jäsenyys jatkuu edelleen Suomen Tilintarkastajat ry:ssä.

Henna Ristikangas

Eetu Anttonen

Hanna Tähtivaara

Risto Sarpiola

Elämäntyöpalkinto: Hanna Tähtivaara

Käännösasiantuntija **Hanna Tähtivaara** on omien sanojensa mukaan sekoitus kääntäjää ja laskentanörttiä. Hannan pääasialliset työtehtävät ovat Suomen Tilintarkastajat ry:ssä ja ST-Akatemiassa olleet IFRS-standardien ja tilintarkastusalan standardien sekä muiden alaan liittyvien tekstien kääntäminen ja niistä koostuvien julkaisujen kokoaminen.

Ainutlaatuisen kääntäjän Hannasta tekee hänen taustansa. Hannan kääntäjäuran taustalla on vankkaa työkokemusta muun muassa talouspääällikkönä, tilintarkastajana, kirjanpitolakiin liittyvistä asioista vastaavana virkamiehenä, sisäisenä tarkastajana ja IFRS-asiantuntijana. Suomen Tilintarkastajien palveluksessa Hanna on ollut vuodesta 2005 ja hän on tehnyt työtään suurella sydämellä. Hanna jättää jälkeensä

isot saappaat, joihin hän kouluttaa parhaillaan jatkajaa samalla huolellisuudella ja ammattitaidolla kuin hän on tehnyt työtäänkin.

Vuoden vaikuttaja: KHT Heikki Ilkka

KHT **Heikki Ilkka** on EY:n Pohjoismaiden Regional Assurance Managing Partner. Samalla hän toimii EY Suomen hallituksen puheenjohtajana. Heikki palasi EY:lle vuonna 2018 oltuaan välillä kolme vuotta Pohjoismaiden suurimman finanssikonsernin talousjohtajana. Ennen pankkiuraansa hän oli EY:n palveluksessa yli 20 vuotta. Tänä aikana hän on toiminut eri johtotehtävissä tilintarkastuksessa, kasvuyritystiimin vetäjänä sekä Venture Capital Advisory Groupin vetäjänä.

Tilintarkastusosalalla toimiville Heikki tarjoili asiantuntevan, vakuuttavan ja vaikuttavan kokemuksen tilintar-

kastusalan juhlaseminaarin panelikeskustelussa lokakuussa 2021. Päivätyönsä ohella Heikki vaikuttaa tilintarkastuslautakunnassa pysyvän asiantuntijan roolissa ja kannanotot ja osallistuminen keskusteluihin sosiaalisessa mediassa on niin ikään hoidossa.

Vuoden kouluttajat: Juha Lindgren ja Riitta Laine

Vaasan yliopiston vero-oikeuden professori **Juha Lindgren** on omien sanojensa mukaan kouluttanut tilintarkastajia 20 vuoden ajan.

Vaasan yliopiston verkkosivuilla olevan esittelyn mukaan Juhan tutkimukset tarkastelevat yritysten ja yritysten omistajien välitöntä verotusta. Teemallisesti Juhan tutkimusaiheet yhdistettynä työhistoriaan verohallinnossa johtavat väijäämättä siihen, että tilintarkastajien verotietämys on lisääntynyt niillä lukuisilla

Lämpimät onnittelut kaikille palkituille!

Henna Ristikangas

Heikki Ilkka

koulutuskierroilla, joihin Juha on luennoitsijana osallistunut, aikaa ja energiaa tilintarkastajien käyttöön antaen.

Tilintarkastusasiantuntija KHT **Riitta Laine** on työskennellyt Suomen Tilintarkastajat ry:ssä viisi vuotta sen eteen, että myös yksin ja pienemmissä tilintarkastustoimistoissa työskentelevillä tilintarkastajilla olisi mukavaa töissä.

Riitta on tuonut Stanssin lisäksi markkinoille tilintarkastuksen peruskurssin ja uutukaisena tilintarkastuksen jatkokurssin. Riitta on ottanut kouluttamisen omakseen, kuten jäsenkoulutustilaisuuksiin osallistuneet ovat varmasti huomanneet. Riitan bravuureihin kuuluvat myös lukuisat asiantuntija-artikkelit ja sisällöltään rautaiset bloggaukset. Nämä kirjoitukset toimivat usein tapana jäsentää hankaliakin asioita ja toisaalta polttoaineena koulutustilaisuuksiin

Vaasan yliopisto

Juha Lindgren

ja puheenvuoroihin. Riitan kohdalla kirjoituksissa ja koulutustilaisuuksissa onkin kyse kokonaisuudesta, joilla usein tähdätään tilintarkastajien tai tulevien tilintarkastajien auttamiseen, korkeaan tilintarkastuksen laatuun tähdäten.

Tulevaisuudentekijä: Eetu Anttonen

KHT **Eetu Anttonen** on toiminnallaan osoittanut erityistä aktiivisuutta alan houkuttelevuuteen ja tilintarkastusalan tietoisuuden lisäämiseen korkeakouluopiskelijoiden keskuu-

Terhi Mattila

Riitta Laine

nessa. ST:n järjestämissä opettaja- ja opiskelijawebinaareissa Eetu on avoimesti ja rehellisesti kertonut tilintarkastusalan hienouksista alan opettajille, opiskelijoille tai opin-
tösuuntausta vielä pohtiville.

Työnantajansa eli PwC:n kautta Eetu on puolestaan tehnyt korkeakoulu-yhteistyötä erityisesti ruotsinkielisen kauppakorkeakoulun Hankenin kanssa. Eetu on myös kunnostautunut kouluttajana ST-Akatemian järjestämissä tutkintovalmennuksissa, joissa motivoidaankin jo tilintarkastusallalla toimivia kokeilaita. Lisäksi Eetu on ST ry:n edustaja ACE:n young professionals verkoston toiminnassa.

**Lämpimät onnittelut
kaikille palkituille!**

Suomen Tilintarkastajat ry:n palkitsemiset perustuvat yhdistyksen hallituksen päätöksiin, jotka on tehty ST ry:n palkitsemistyöryhmän esityksestä. Palkitsemistyöryhmään kuuluivat hallituksen puheenjohtaja Ilkka Kujala, toiminnanjohtaja Sanna Alakare, osaamisen kehittämisen päällikkö Carita Mäkinen, viestinnän asiantuntija Henna Ristikangas ja asiantuntija Jarkko Raitio. ■

Joko tunnet meidät?

ST-Akatemia on Suomen Tilintarkastajat ry:n tytäryhtiö. ST-Akatemian henkilöstö koostuu osaamisen kehittämisen sekä myynnin, markkinoinnin, digikehityksen ja asiakaspalvelun ammattilaisista. Joukkoon mahtuu niin vanhoja konkareita kuin uusia tulokkaita ja on aika esitellä osaava porukkamme!

TEKSTI **Henna Ristikangas** KUVAT **Terhi Mattila ja Aki Rask**

**Sanna Alakare,
toimitusjohtaja**

Talouden ammattilaisten osaamisen kehittäminen on meille sydämen asia. On ollut hienoa olla mukana jo reilu vuosikymmen kehittämässä uusia palveluja ja ratkaisuja tilintarkastajien, yritysten taloushenkilöstön ja tilitoimistojen muuttuviin tarpeisiin. Olemme todellakin talouden ja osaamisen ytimessä. Tämä työ on erittäin mielenkiintoista ja innostaa meidät itsemmekin oppimaan uutta koko ajan.

**Riikka Järvi,
projektipäällikkö & myynnin kehittäjä**

ST-Akatemialla olen päässyt kehittämään paljon uutta. Asiakaslähtöisesti kehitämme koulutustarjontaamme ja muita palveluitamme. Suuri kokonaisuus, jossa olen vahvasti ollut mukana, on Suomen ensimmäinen ESG-valmennusohjelma. Kestävyys- ja vastuullisuusteemat ovat tärkeitä monille yrityksille ja halusimme tarjota niin tilintarkastajille kuin muille asiantuntijoille kattavan paketin aiheesta. Odotamme innolla kokemuksia tästä.

**Kaisa Karttunen,
osaamisen kehittämisen asiantuntija**

Aloitin ST-Akatemialla vuoden vaihteessa. Tilintarkastusala ja taloushallinto ovat minulle aivan uutta, sillä hyppäsin tänne koulumaailmasta 15 vuoden opettajauran jälkeen. Työskentelen koulutusten suunnittelun ja organisoinnin parissa, joten pystyn hyödyntämään pedagogista osaamistani sekä kokemustani digitaalisista oppimisympäristöistä ja työvälineistä. Työni on monipuolista ja olen oppinut paljon uutta. On innostavaa kehittää koulutuksiamme ja tehdä niistä entistä laadukkaampia yhdessä mahtavan tiimimme kanssa!

**Anssi Kontiainen,
digikoordinaattori**

Olen ollut nyt kuukauden päivät ST-Akatemialla. Toimin täällä digikoordinaattorin roolissa ja tehtäviini kuuluvat digitaalisen sisällön ylläpito. Järjestelmät ovat paikoin ennestäänkin tuttuja, mutta vastassa on kivasti uusiakin tekniikoita. Odottelen mielenkiinnolla mihin kaikkiin kehitysprojekteihin pääsen osallistumaan.

**Terhi Mattila,
markkinointisuunnittelija**

Olen aloittanut ST-Akatemiassa vuonna 2006 eli minua voi jo hyvällä syyllä kutsua tervaskannoksi. 15 vuoteen on mahtunut monia toimenkuvia ja uusia mahdollisuuksia asiakaspalvelun, koulutusten koordinoimisen sekä myynnin ja markkinoinnin parissa. Olen saanut ottaa haasteita vastaan ja kasvaa uusiin tehtäviin kannustavan ja lämpimän ilmapiirin ympäröimänä. Viimeiset kolme vuotta olen vastannut ST-Akatemian markkinoinnista. Tämän tehtävän suola ja sokeri on laajan kokonaisuuden hallitseminen – talouden ammattilaisten erilaiset ja vaihtelevat tietotarpeet sekä laaja ja kehittyvä tuotevalikoima. Näiden kahden asian ymmärtäminen ja yhteen saattaminen on ollut todella innostavaa puuhaa niin markkinoinnissa kuin muissakin ST:n tehtävissä.

**Carita Mäkinen,
osaamisen kehittämisen päällikkö**

Yhdessä tiimini kanssa vastaan tuote- ja palveluvalikoimastamme sekä sen jatkuvasta kehittämisestä. ST-Akatemia tarjoaa laajan ja kattavan valikoiman erilaisia tuotteita ja palveluita osaamisen kehittämisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen ja huomioi myös eri kohderyhmät ja uran elämäнкаaret. Juuri tämä monipuolinen tarjonta ja sen jatkuva kehittäminen yhteistyössä sekä asiantuntijoiden että asiakkaidemme ja jäsentemme kanssa on parasta ja antoisinta työssäni.

**Nina Ojanen,
osaamisen kehittämisen asiantuntija**

Intohimoni on auttaa ihmisiä menestymään työssään. Positiivinen oppimiskokemus syntyy hyvistä sisällöistä, ajatustenvaihdosta ja uusista oivalluksista. Se voi tapahtua koulutuksessa, blogikirjoitusta lukiessa tai vaikka kollegan kanssa sparraillen. Olen työskennellyt osaamisen kehittämisen parissa pitkään, mutta ST-Akatemialainen minusta tuli vuoden 2022 alussa. Toivon, että voin tehtävässäni luoda innostusta ja tekemisen iloa työhön.

44

HENKILÖKUNTA

Saara Palmberg, **osaamisen kehittämisen asiantuntija**

Aloitin ST-Akatemialla kaksi vuotta sitten eli juuri kun pandemia alkoi. Pääsin siis heti seuraamaan aitiopaikalta etäoppimiseen siirtymistä sekä kehittämään erityisesti etäkoulutuksia. Työnkuvani sisältää talouden ammattilaisten koulutusten sekä tilintarkastajien valmennusten sisältöjen suunnittelua ja kehittämistä. Tärkeässä osassa tässä on asiantuntijayhteistyö. Lisäksi olen mukana ST-Akatemian sisäisissä kehityshankkeissa, joilla pyrimme jatkuvasti parantamaan oppimiskokemusta.

Minna Pinomaa, **myynti- ja asiakasvastaava**

ST-Akatemiaan tulin kymmenen vuotta sitten, kun olimme vielä KHT-Media Oy. Olen toiminut kolme vuotta myyntitiimissä, jonne siirryin koulutuskoordinaattorin tehtävistä. Työssäni teen henkilökohtaista myyntityötä nykyiseen asiakaskuntaamme, joskin teemme myös aktiivista uusasiakashankintaa.

Työpäiväni koostuu muun muassa sovituihin Teams-keskusteluihin, joissa kerron tarkemmin koulutuksistamme ja niiden hyödyistä. Asiakkaani kiireisinä talouden ammattilaisina arvostavat sitä, että voivat kääntyä oman yhteyshenkilönsä puoleen kaikissa kysymyksissä helposti ja nopeasti vaikka sähköpostitse. Uudet asiakaskontaktit vaativat puolestaan aina avauskeskustelun ja itsensä myymisen puhelimitse. Parhaimmillaan ne johtavat uuteen, pitkäkestoiseen asiakkuuteen.

Anne Suvanto, **asiakkuuskoodinaattori**

"Työikää" on jo kertynyt reilut 20 vuotta yhdistyksen ja ST-Akatemian monenkirjavisissa tehtävissä. Nyt vastuullani on ST-Akatemia ja yhdistyksen monipuolinen asiakaspalvelu ja -neuvonta erilaisissa viestintäkanavissa sekä kasvotusten. Lisäksi koordinoin ja toimin tilaisuusvastaavana ST-Akatemian koulutuksissa, joissa on hienoa nähdä asiakaslähtöisen tekniikan kehitys, joka luo asiakkaille uusia koulutuskokemuksia.

Parasta työssäni on yhteistyö ja henkilökohtaiset kontaktit asiakkaiden, tutuksi tulleiden tilintarkastajien sekä muiden talouden asiantuntijoiden kanssa. Asiakaskohtaamiset tuovat piristystä ja iloa työhön.

**Maria Tawast,
koulutus- ja asiakkuuskoordinaattori**

Työn ST-Akatemialla aloitin puolisen vuotta sitten. Työskentelen koulutustilaisuuksien ja niiden järjestelyjen sekä asiakaspalvelun parissa. Lisäksi työhöni kuuluu muun muassa ST-Onlineen ja asiakasrekisterimme ylläpitoon liittyviä töitä.

**Susanna Timonen,
digiasiantuntija**

Vastuullani on järjestelmiin liittyvät kehitysprojektit kuin myös niiden päivittäisestä toiminnasta vastaaminen ja käyttäjien avustaminen. Ulospäin näkyvimpinä mainittakoon ST-Akatemian ja yhdistyksen verkkosivustot ja yhteinen ST-Online, jonne kirjautumalla jäsenet ja muut asiakkaat pääsevät hyödyntämään käytössään olevia onlinejulkaisuja, videokoulutuksia ja koulutusaineistoja tai vaikkapa tulostamaan oman koulutusraportin. Lisäksi taustalla rullaa monia muitakin järjestelmiä, jotka on saatava valjastettua tukemaan toinen toisiaan.

**Ville Varonen,
AV-suunnittelija**

Aloitin ST-akatemiassa tammikuussa ja olen ehtinyt työskennellä tehtävissäni pian 3 kuukautta. Työnkuvaani kuuluu monenlaisia tehtäviä mainosgrafiikan suunnittelusta videokuvauksiin ja editointeihin sekä tekninen tuki. Tilintarkastusala on itselle uusi aihe ja odotankin innolla mitä kaikkea monipuoliset tehtävät tuovat tullessaan!

**Thomas Åberg,
liiketoimintapäällikkö**

Aloitin ST-Akatemiassa puoli vuotta sitten ja olen oppinut sinä aikana valtavasti uutta ja mielenkiintoista tilintarkastusalaista ja taloushallinnosta.

Pienessä ja dynaamisessa organisaatiossa on mahdollisuus tehdä hyvin erilaisia tehtäviä kuten toiminnan suunnittelua ja kehittämistä, markkinointia, myyntiä ja teknisiä toteutuksia. Tämä on rikkaus, joka pitää mielen virkeänä!

Videokoulutuksen kulisseissa – ESG-valmennuskokonaisuus 2022

Suomen Tilintarkastajat ry ja ST-Akatemia ovat luoneet ainutlaatuisen ESG-valmennuskokonaisuuden, joka on ensimmäinen tämän kokoluokan yhteistyöprojektimme kestävyysraportoinnista.

TEKSTI **Kaisa Karttunen** & **Henna Ristikangas** KUVAT **Kaisa Karttunen**

Ajatus ST:n ESG-valmennuskokonaisuudesta heräsi jo keväällä 2021 Euroopan komission direktiiviehdotuksen myötä, ja varsinainen suunnittelutyö alkoi saman tien. Tunnelma toimistolamme oli innostunut, kun vihdoin pääsimme kuvaamaan ensimmäistä Johdanto kestävyysraportointiin -videokoulusta tammikuussa 2022. Suunnitteluryhmämme, ST:n johtavan asiantuntijan **Ingaliil Aspholmin** sekä Hankenin apulaisprofessori **Hanna Silvolan** johdolla, oli saanut kokoon upean joukon asiantuntijoita. Tavoitteena videokoulutukselle oli luoda kokonaisuus, joka antaa laajan yleiskuvan vastuullisuuden kentästä ja varmistaa osallistujille yhteisen

osaamisen perustason aiheesta tulevia moduuleita ajatellen. Halusimme luoda helposti lähestyttävän ja innostavan kokonaisuuden tärkeän ja ajankohtaisen aiheen ympärille. Kouluttajamme, joista löytyy niin yrittäjävastuun kuin kestävä kehityksen asiantuntijoita laajalla rintamalla, onnistuivat tässä hienosti.

Toimistomme ovi kävi tiuhaan, kun videokoulutusta kuvattiin useampana päivänä. Perinteisten luentojen lisäksi kuvasimme myös haastatteluja ja keskusteluja. Yllättäviäkin tilanteita tuli vastaan ja saimme testata luovuuttamme ja osaamistamme kuvausten soveltamisessa. Muun muassa eräs haastattelu kuvattiin kokonaan Teamsin välityksellä siten,

että kuvausryhmämme oli paikan päällä toimistolla ja haastattelun osapuolet etäyhteyden päässä.

Valmistelu ei ole jäänyt vain luentojen kuvaamiseen, vaan olemme olleet työn touhussa editoimassa videoita sekä rakentamassa videokoulutusta oppimisympäristöön, samalla suunnitellen ja kooten ESG-valmennusohjelman tulevia moduuleja. Olemme halunneet luoda teille laadukkaan, relevantin ja asiantuntevan kokonaisuuden, joka tarjoaa mielekkään oppimiskokemuksen.

Toivottavasti innostutte osallistumaan videokoulutukseemme ja viihdytte sen parissa! ■

Tämän lehden suunnittelussa ja toteutuksessa mukana

Henna Ristikangas
viestinnän asiantuntija

Sanna Alakare
toiminnanjohtaja

Riitta Laine
tilintarkastusasiantuntija

Terhi Mattila
markkinointiasiantuntija

Sarianna Toivonen
vaikuttamisen ja
viestinnän päällikkö

Marjukka Kähönen
toimittaja
Noon Kollektiivi

Kiitokset kirjoittajille ja lehden sisältöön panoksensa antaneille!

- Ingaliil Aspholm, ST-Akatemia Oy
- Martta Hakala, myAuditor Oy
- Kaisa Karttunen, ST-Akatemia Oy
- Sirpa Koponen, Tilipalvelu Sirpa Koponen Oy
- Mikko Lilja, Revisium Oy
- Sari Lounasmeri, Pörssisäätiö
- Lauri Mäki, Hill Audit Oy
- Carita Mäkinen, ST-Akatemia Oy
- Tuula Minkinen, Suomen Tilintarkastajat ry
- Laura Poikonen, myAuditor Oy
- Jarkko Raitio, Suomen Tilintarkastajat ry
- Hanna Silvola, Hanken
- Maria Taipale, myAuditor Oy
- Pasi Waris, Linnavuoren Yrityspalvelut Oy

Lämpimät kiitokset haastattelusta Terhi Majjalalle!

**Löysitkö tästä lehdestä
hyödyllistä tietoa? Toivoisitko
jostakin teemasta lisää artikkeleita?
Onko mielessäsi ajankohtaisia
juttuideoita?**

**Lähetä juttuideoita tai
anna palautetta**
viestinta@tilintarkastajat.fi

Profiitin seuraava numero
2/2022 ilmestyy syksyllä.

Ota yhteyttä
p. 09 7552 2010
aspa@stakatemia.fi
stakatemia.fi

ESG-valmennusohjelma

ESG-valmennusohjelmassamme on opintopolku varmentamiseen tähtääville tilintarkastajille, kestävyysraportoinnin tekijöille ja myös kaikille talouden kestävyysaiheista ja raportoinnista kiinnostuneille asiantuntijoille.

Voit valita tarjonnastamme juuri sinulle parhaiten sopivan valmennuskokonaisuuden.